

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

Heleene Aas

PABER- JA VÕRGUVÄLJAANDE SAMASISULISTE UUDISTE
PÕHIPEALKIRJADE VÕRDLUS
AJALEHE POSTIMEES NÄITEL

Magistritöö

Juhendaja Katrin Kern

TARTU 2014

SISUKORD	
SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILINE TAUST	6
1.1. Paber- ja võrguväljaande erinevused	6
1.1.1. Paberlehe ja võrguväljaande lugeja	7
1.1.2. Paberilt ja ekraanilt lugemise eripärad	8
1.2. Paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade funktsioonid	9
1.3. Soovitused paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade kirjutamiseks	11
2. UURIMISMEETOD JA -MATERJAL	15
3. MATERJALI ANALÜÜS	17
3.1. Pealkirjade pikkus	19
3.2. Verbi laiendid pealkirjades	22
3.3. Substantiivi laiendid pealkirjades	25
3.4. Nimeosad ja lisandid pealkirjades	27
3.5. Fraaside ja sõnade asendused pealkirjades	29
3.6. Lühendid pealkirjades	32
3.7. Koolon pealkirjades	33
3.7.1. Koolonile eelnevad fraasitüübid pealkirjades	36
3.7.2. Koolon muudetud pealkirjapaarides	39
3.8. Ellipsid pealkirjades	44
3.9. Impersonaal pealkirjades	45
KOKKUVÕTE	48
KIRJANDUS	51
COMPARISON OF NEWS HEADLINES IN PRINTED AND ONLINE VERSIONS OF THE NEWSPAPER POSTIMEES. SUMMARY	54
LISA	55

SISSEJUHATUS

Tänapäeva maailmas liigub, muutub ja vahetub informatsioon väga kiiresti ja on samas kergelt kättesaadav. Üks teabe edastamise võimalus on kasutada võrguväljaandeid. Seda, kui tihti, kui palju ja milliseid interneti lehekülgi kasutavad Eesti inimesed, on mõõdetud süsteemi TNSMetrixi abil. Süsteemi andmetel on külastatavuse poolest 2014. aasta 18. nädalal teisel kohal Postimehe keskkonnad, mis jäävad kasutuselt alla vaid Delfile (TNS Emor). Võrguväljaannete kõrval on siiski püsima jäänud ka traditsiooniline trükimeedia, sealhulgas paberajalehed. Mitmetel Eestis ilmuvatel paberlehtedel on ka võrguversioon. Pille Vengerfeldti ja Pille Runneli järgi ei konkureeri Eestis võrguväljaanded lugejaskonna võitmise nimel trükiversiooniga (Vengerfeldt, Runnel 2004: 238).

Ometigi peavad väljaannete toimetajad arvestama kahe meediumi iseärasuste, esitamisvõimaluste ja võimalike piirangutega. Ka paberlehes ja võrguväljaandes edastatavad uudised on kirja pandud neid iseärasusi arvestavalt. Lugeja jaoks on aga üheks esmaseks kokkupuuteks artikli sisuga uudise pealkiri. Martin Conboy järgi lõimitakse uudiste pealkirjade abil sündmusi olemasolevate teadmiste raamistikku (Conboy 2007: 110). Seega peavad pealkirjastajad arvestama nii väljaande lugejaskonna ja selle võimaliku teadmistepagasiga kui ka pealkirjade funktsioonidega.

Käesoleva magistritöö eesmärk on anda panus uudiste pealkirjade uurimisse. Seda tehakse ühe Eestis ilmuva ajalehe, ajaleht Postimees, näitel. Töös võetakse vaatluse alla paberlehe ja võrguväljaande samasisuliste uudiste pealkirjad. Pealkirjad kõrvutatakse ja analüüsitakse nende peamisi erinevusi, samas kirjeldatakse ja võetakse arvesse tehtud muutuste mõju lugejale.

Töö hüpoteesi kohaselt on paberlehe pealkirjad, võrrelduna võrguväljaande samasisuliste uudiste pealkirjadega, väljenduslaadilt lakoonilisemad. Uurimisobjekt on uudise põhipealkiri, millele edaspidi viidatakse kui pealkirjale.

Töö esimeses peatükis tutvustatakse teoreetilist tausta. Esmalt pööratakse tähelepanu paberlehe ja võrguväljaande erinevustele. Samuti vaadeldakse, kas ja kuidas mõjutab paberilt ja ekraanilt lugemine lugejat ning mille poolest paber- ja võrguväljaande lugejad üksteisest erinevad. Seejärel kirjeldatakse paber- ja võrguväljaande pealkirjade funktsioone ja antakse ülevaade soovitustest, mida on pealkirjade kirjutamiseks tehtud.

Töö teises peatükis tutvustatakse kogutud materjali ja valitud uurimismeetodit. Peale selle tehakse lühike ülevaade Postimehe väljaannetest ja nende lugejatest.

Töö viimases ja kõige mahukamas peatükis analüüsitakse valitud materjali. Esmalt kirjeldatakse Postimehe pealkirjade liike ja tutvustatakse pealkirjade võrdluspõhimõtteid.

Seejärel võetakse vaatluse alla uudiste pealkirjade pikkus. Kõigepealt leitakse paberlehe ja võrguväljaande uudiste pealkirjade täheruumide arv ning võrreldakse, kas ja mil määral paberlehe ja võrguväljaande pealkirjade pikkused üksteisest erinevad.

Alates alapeatükist 3.2 tuuakse välja paberlehe ja võrguväljaande uudiste pealkirjade peamiste muutuste allikad. Esimesena kirjeldatakse verbi laiendite kasutamist pealkirjades ja vaadeldakse, kuidas verbi laienditega seotud muutused võiksid mõjutada lugejat.

Alapeatükis 3.3 pööratakse tähelepanu pealkirjades kasutatavatele substantiivi laienditele ja kirjeldatakse nende abil tehtud muutusi.

Alapeatükis 3.4 on vaatlusobjektiks kõik pealkirjades kasutatavad isikunimed ning nimede puudumisel tiitlid ja ametinimetused. Peatüki eesmärk on näidata, kuidas samasisuliste uudiste pealkirju on nimede ja nimetuste abil muudetud.

Alapeatükis 3.5 on tähelepanu all fraaside ja sõnade asendused. Vaadeldakse, kas ja kuidas valitud asenduste tõttu samasisuliste uudiste pealkirjade sisu erineb ning kas tehtud asendused on lugeja seisukohalt tähtsad.

Pealkirjadele, kus on kasutatud lühendeid, pööratakse tähelepanu alapeatükis 3.6. Nende pealkirjade puhul vaadeldakse seda, et kui samasisulise uudise ühes pealkirjas on lühendit kasutatud, siis kas see on leitav ka teisest pealkirjast, või on lühend asendatud selle lahtikirjutatud variandiga.

Ühe suurema alapeatüki (3.7) moodustab kooloniga pealkirjade analüüs. Esmalt kirjeldatakse, miks ja kui palju koolonit pealkirjades kasutatakse. Seejärel pööratakse

tähelepanu paberlehe ja võrguväljaande samasisuliste uudiste nendele pealkirjadele, kus ühes pealkirjas on koolonit kasutatud, teises aga mitte. Vaatluse all on ka koolonile eelnevad fraasitüübid.

Alapeatükkides 3.8 ja 3.9 analüüsitakse elliptilisi ja impersonaalseid pealkirju. Analüüs on taaskord võrdlev ja selle abil kirjeldatakse, kui palju selliseid pealkirju materjali hulgas on, kas elliptilisus ja impersonaalsus on omasem paberajalehe või võrguväljaande uudiste pealkirjadele ja kas sellised pealkirjad eeldavad lugejalt tavapärasemast suuremat tähelepanu.

1. TEOREETILINE TAUST

1.1. Paber- ja võrguväljaande erinevused

Võrguajakirjandus, inglise keeles *online journalism*, tähistab reaajas sündivat ja tarbitavat ajakirjandust, mis tekkis siis, kui laiemasse kasutusse jõudis internet (Tähismaa 2003: 4; Mihelson 2012: 3). Paberlehel ja võrguväljaandel on mitmeid erinevusi, mille on lühidalt kokku võtnud James Glen Stovall.

1. **Mahutavus.** Kui paberlehes on kindlad piirangud, kui palju tähemärke või fotosid ühele leheküljele mahub, siis veebis võib põhimõtteliselt kirjutada nii pikalt kui vaja ning laadida üles terve fotoseeria.
2. **Paindlikkus.** Internetis on võimalik esitada informatsiooni erinevates vormides, seepärast on internet paindlikum kui ajalehed. Võrguväljaandesse on võimalik lisada suurel hulgal audio- ja videofaile.
3. **Kiirus.** Internetist on võimalik infot kiiresti edastada ning see annab eelise kriisiolukordades ja jooksvate sündmuste edastamisel.
4. **Kestvus.** Pikas perspektiivis võib elektrooniline materjal säilida kvaliteetsemalt.
5. **Interaktiivsus.** Kõige tugevamalt eristab internetti teistest meediumitest kasutajapoolne võimalus mõjutada infoedastust. (Stovall 2004: 6–11)

Paberlehe ja võrguväljaande võrdlemisel on kasutatud ka mõistet „lineaarsus”. Kui trükimeedia on organiseeritud lineaarses formaadis ning erinevatel külgedel, mis võimaldab kogu sisu järjest läbi lugeda, siis *online*-meedia on mittelineaarne. Võrguväljaanne koosneb esilehest/pealehest, teemalehekülgedest ja artiklitest. Leht on kahedimensiooniline, sellel on tekstid ja kujutised ning seda saab veebilehel üles-alla kerida. Igal leheküljel on oma URL, hüperlingid jms. Võrguväljaande lehed on

organiseeritud hierarhiliselt, meenutades puu struktuuri: pealeht on tüvi, teemaleheküljed ja artiklid on sellest väljaulatuvad oksad. (Holmqvist jt 2003: 658–659) Mittelineaarsus tähendab, et võrguväljaandes saab näiteks uudiseid otsida erinevate menüüde alt (Lin jt 2005: 241). Ka Mike Ward on olnud seisukohal, et internet põhineb mittelineaarsel tarbimisel. Kui paberlehte saab lugeja lugeda tootja ette antud mustri järgi lineaarselt, siis võrguväljaande lugeja hüppab loolt loole nii, nagu ise soovib. (Ward 2002: 23)

1.1.1. Paberlehe ja võrguväljaande lugeja

Uudiste edastamine paberil ja võrgus on lugemise ja lugeja seisukohalt erinevad. Võrguväljaande lugejat on iseloomustanud Martin Engebretsen, kelle järgi vastab võrguväljaande uudiste lugeja neljale tingimusele.

1. Toimekad ja skeptilised veebiuudiste lugejad. Pidevalt toimetavale ja hõivatud inimestele tuleb selgeks teha, et nad leiavad enda jaoks vajaliku info kiiresti ja hõlpsalt.
2. Uue ja tähendusrikka info otsijad. Peamiselt huvitab lugejat teave, mis on hiljuti juhtunud nii tema lähedal kui ka temast kaugemal. Lugejaid köidab mitmekülgsus ja meelelahutus.
3. Internetis surfajad ja otsijad, kes külastavad aktiivselt ka uudiste lehekülgi.
4. Internetis otsijad ja sirvijad, kelle jaoks on tähtis lehe ülesehitus, kujundus ja kõik, mis teeb võrguväljaande lihtsaks. (Engebretsen 2006: 67–71)

Täpsema pildi paberlehe ja võrguväljaande lugejate kohta annavad mitme autori tööd. Maria Barthelsoni lugejauurimusest on selgunud, et inimesed eelistavad ajalehe paberväljaannet lugeda siis, kui seda saab teha naudinguga ja selleks on piisavalt aega. Võrguväljaannet loetakse aga kiiresti igapäevaste tegemiste vahel pauside täitmiseks ja kiire ülevaate saamiseks lähiaja sündmustest. (Barthelson 2002: 24) Kenneth Holmqvist ja tema kaasuurijad on leidnud, et võrguväljaannete lugejaid huvitavad rohkem teemad, mis on seotud nende erialaga. Samuti huvitatakse artiklitest, mille sisuks on katastroofid ja skandaalid. Kuna võrguväljaannete lugejad otsivad rohkem neile huvipakkuvaid artikleid, siis seetõttu nad pigem skaneerivad väljaande pealehte, kui et loevad lugusid.

Lugema hakatakse alles artiklilehekülgedel. (Holmqvist jt 2003: 666–668) Barthelson on võrguväljaande skaneerimise rohkuse sidunud ka ajaga: kui lugejal on vähe aega, kipub ta väljaandest otsima kõige huvitavamaid artikleid ja seega piirduakse vaid pealkirjade skaneerimisega (Barthelson 2002: 23). Konkreetse ajalehenumbri loetavust uurinud Signe Opermann on leidnud, et mõne artikli puhul on pealkirja silmamine lugeja ainsaks lähemaks kontaktiks selle sisuga. Teate komponentidest või osadest, mille kaudu materjal enesele tähelepanu tõmbab, domineerib pealkiri. Paljude artiklite puhul märkavad lugejad lugu just pealkirja ja selles kasutatud sõnaliste ning kujunduslike võtete tõttu. (Opermann 2009: 91)

1.1.2. Paberilt ja ekraanilt lugemise eripärad

Seda, kuidas lugejad paberlehelt ja ekraanilt loevad, on samuti analüüsitud. Gunther Kress on leidnud, et ekraanilt ja paberilt alustatakse lugemist eri kohtadelt. Kui paberlehelt lugemise alustamise suund ja koht on lugejale teada, siis ekraanilt vaatab inimesele enamasti vastu mitu, eri paigutuse ja suurusega tekstiplokki. Seega ei ole alati selge, millest peaks alustama, milline info on rohkem või vähem tähtis. Ekraanil nähtu on Kressi järgi organiseeritud nende põhimõtete järgi, kuidas inimene näeb. Nii on võimalikud lugemise alguskohad teiste tekstiplokkidega võrreldes suuremad. Ekraanilt lugemine on midagi muud, kui traditsioonilise paberlehe lugemine: lugeja teeb valiku, millises järjekorras lugeda ja kust alustada. (Kress 2003: 136–138)

Üks võimalus lugeja valikuid kirjeldada, on lugeja silmaliigutuste jälgimine – *eye track(ing)*. Selle eesmärk on fikseerida inimese pilgu liikumise suunda või trajektoori. Spetsiaalsete kaameratega varustatud prillide abil jälgitakse inimese silmade liikumist, võrreldes pea üldise asendiga, ning salvestatakse andmed silmade töö kohta ajalehe või mõne muu materjali lugemisel. (Adam jt 2007: 6–14)

Silmaliigutuste uurimise käigus on Holmqvist ja tema kaasuurijad leidnud, et ekraanilt hakatakse lugema kohtades, kus asuvad kindlad lood, ja lugemine toimub siksakmusteri järgi (Holmqvist jt 2003: 664). Silmaliigutusi on uurinud ka Jakob Nielsen. Tema 2006. aasta uuringust selgus, et lugejate silmad liiguvad võrguväljaannet lugedes F-tähe kujuliselt. Lugema hakatakse horisontaalselt, seejärel keritakse leht alla ning loetakse taas kord, esialgsega võrreldes küll väiksemat osa. F-tähe moodustab viimane

osa ehk lugejad skaneerivad lehe vasakut poolt vertikaalselt. Nielsen järeldas sellest, et lugeja tähelepanu hoidmiseks tuleb kõige olulisem informatsioon esitada artikli esimeses kahes lõigus. Peale selle peab kõige tähtsamad sõnad paigutama lõikude, alaja ja põhipealkirjade algusesse. Nielsen leidis, et lugejad märkavad ja jätavad meelde vaid kaks esimest sõna pealkirjas ning seega mängib pealkirjade ülesehitus lugemisel suurt rolli. (Nielsen 2009) Seejuures võib ka põhjuseks olla lause infostruktuuri ülesehitus. „Eesti keele käsiraamatu” järgi edastatakse sõnumeid nii, et üks osa võetakse teate lähtepunktiks, teine osa haagitakse selle külge. Seda osa lausest, mille kohta midagi teatakse (teate lähtepunkt), nimetatakse teemaks. Ülejäänud lauseosa, mis väljendab seda, mida millegi kohta teatakse, on reema. (EKK 2007: 438) See võib olla põhjuseks, miks pealkirjade algusosi nii tähtsateks peetakse.

Nii paber- kui ka võrguväljaande lugemise kohta tehtud uurimused kinnitavad, et mõlema väljaande puhul silmab lugeja esmajärjekorras artikli pealkirja. Seega on artikli pealkirja sõnastus ja kujundus lugeja seisukohalt väga tähtsad. Järgnevalt antaksegi ülevaade paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade funktsioonide ja iseloomulike joonte kohta.

1.2. Paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade funktsioonid

Ajakirjanduse keskne žanr on uudis. Uudisel on kaks iseloomulikku joont, mis eristavad seda teistest žanritest. Esiteks peaks uudis olema objektiivne, see tähendab, et puuduma peaks autori arvamus, ning teiseks on uudisel kindel ülesehitus. (Hennoste 2008: 23–24) Võrguajakirjanduse tekkimisega seoses on hakatud rääkima võrguväljaande uudisest, mis on mõeldud internetis avaldamiseks ja millel on paberväljaande uudisega võrreldes mitmeid erijooni. Võrguväljaande uudist eristavad paberväljaande uudisest:

- edastamine reaajas;
- piiramata maht;
- multimeedia võimalused;
- paindlikud edastamisvõimalused;
- interaktiivsus. (Ward 2002: 20–26)

Võrguväljaandes ilmuvaid uudiseid mõjutab asjaolu, et loo külge on liidetud lugejate kommentaarid, mis kommenteerivad uudist, teisi kommentaare ja autorit, aga ka lisavad või täpsustavad fakte (Hennoste 2008: 346).

Hoolimata uudise esitamise keskkonnast on uudisel peaaegu alati pealkiri. Ühel uudisel võib olla mitu erinevat pealkirja: põhi-, lisa- ning vahepealkiri. Põhipealkiri on uudisloo iseseisev element, millest peaks aru saama ka põhiteksti lugemata. Lisa-pealkirjade hulka kuuluvad üla- ja alapealkirjad. Nende ülesanne on anda lugejale kiiresti infot. Alapealkiri on väiksem lisapealkiri, mis asub põhipealkirja all ja täpsustab seda, mis põhipealkirjas ütlemata jääb. Ülapealkiri on lühike lisapealkiri põhipealkirja kohal, mis määrab loo teema või sündmuskoha. Vahepealkiri on fraas või lühike lause, mis iseloomustab teda ümbritsevat teksti. (Hennoste 2008: 301–304) Põhipealkiri arendatakse peamiselt välja juhtlõigust, seda lühendades ja kokku surudes (Bell 1991: 186–187; Hennoste 2008: 301).

Uudise pealkirjal on mitu funktsiooni. Kuna pealkiri on viimane asi, mis pärast uudise valmimist kirja pannakse ja esimene asi, mida näeb lugeja, siis on pealkirja üheks funktsiooniks lugeja tähelepanu köitmine ja lugeja veenmine. Teiseks funktsiooniks on artikli sisu täielik või osaline esitamine. (Bell 1991: 189; Reah 1998: 13; Conboy 2007: 13) Kui esimesel juhul on pealkirja eesmärk võita lugeja tähelepanu, siis teisel juhul on eesmärk lugejat informeerida artikli sisu osas, mida pealkiri tähistab. Pealkirja informatiivses funktsioonis on mõned uurijad (nt Dor 2003; Ifantidou 2009) kahelnud, tuues põhjuseks asjaolu, et pealkirjad ei esita täpselt uudise sisu, mida nad tähistavad.

Jian-Shiung Shie on olnud veendunud, et uudise pealkirja funktsioon võib olla nii lugeja tähelepanu äratamine kui ka lugeja teavitamine uudise sisust, või siis mõlemad korraga (Shie 2010: 81). Tiit Hennoste on nii paber- kui ka võrguväljaande uudiste pealkirjade puhul rõhutanud informatiivset funktsiooni: pealkiri peab olema nii täpne ja selge, et ainuüksi selle lugemisest peaks piisama, mõistmaks, millest artiklis kirjutatakse (Hennoste 2008: 301).

Võrguväljaande pealkirja peamiseks funktsiooniks on peetud lugejas tähelepanu äratamist, sest pealkiri peab olema niivõrd kõitev, et see kutsuks lugejat pealkirjal klõpsama ja seeläbi artiklit lugema. Seega oleneb võrguväljaande loetavus suures osas

sellest, kui efektiivselt köidavad avalehel olevad tekstid lugeja tähelepanu. (Hennoste 2008: 348) Helen Mihelson, kes on oma bakalaureusetöös uurinud lugejate reaktsioone veebiartikli pealkirjadele kui tähelepanu äratajatele, on leidnud, et võrguväljaande uudiste pealkirjad täidavad samu funktsioone, mis on reklaamsõnumil reklaamis. Nii reklaamsõnumi kui ka artikli pealkirja põhieesmärk on meelitada inimest toodet – veebi puhul artiklit – tarbima. Erinevaid keelelisi tähelepanu äratamise võtteid sisaldavad pealkirjad võivad aga ekslikult jätta mulje mõnest hiigelsündmusest. Veebiartikli pealkirjal on seega põhimõtteliselt samad eesmärgid nagu reklaamilgi. (Mihelson 2012: 3–10)

Peale kahe põhifunktsiooni võib pealkirjal olla ka lisafunktsioone. Näiteks Conboy (2007: 13) arvates kannab pealkiri lisaks eelnimetatutele endas ka väljaande väärtusi ning proovib selle kaudu oma auditooriumile meeldida. Priit Pullerits on rõhutanud pealkirjade informatiivset funktsiooni, ent on samuti lisanud, et pealkiri peaks väärtustama ka uudist (tähtsamal uudisel suurem ja mitmeosalisem pealkiri) ja peale selle peaks ta olema kujunduselement (Pullerits 1997: 57). Hennoste järgi aitab pealkiri liigendada lehekülge ja lugeja pilku leheküljel juhtida (Hennoste 2008: 301).

Selline funktsioonide mitmekesisus võib aga tekitada probleemi, sest kui eesmärk on köita lugeja tähelepanu, võib pealkiri muutuda ebaselgeks või segadusseajavaks ja seega nõrgeneb pealkirja informatiivne funktsioon (Reah 1998: 13).

1.3. Soovitused paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade kirjutamiseks

Kuna nii paber- kui ka võrguväljaande uudiste pealkirjade funktsioonid võivad olenevalt uudise avaldamise keskkonnast mõnevõrra erineda, on mitmed autorid andnud pealkirjade kirjutamiseks soovitusi.

Paberväljaande uudise pealkirja mõjutavad mitmed asjaolud. Üheks peamiseks mõjuriks on ruum, sest ühele lehe küljele on ette nähtud hulk artikleid, reklaame jms ning seega peab pealkirja kirjutamisel arvestama iga tähemärgi suuruse ja arvuga. Samuti sõltub loodav pealkiri inimesest, kes selle lõpuks välja mõtleb. Enamasti ei ole selleks uudise autor, vaid keegi teine toimetusest. (Reah 1998: 13)

Eestis on paberväljaande uudiste pealkirjastamise soovitused ja nõuded püsinud läbi aja suuremate muutusteta sarnased. Ene Ojandi 1966. aastal esitatud nõuete järgi pidi uudise pealkiri olema:

- vastavuses tema alla paigutatud teksti sisuga;
- ühemõtteline ja selge;
- lühike;
- kergesti loetav ja hästikõlav;
- konkreetne ja täpne;
- keeleliselt korrektne;
- soovitatavalt predikaati sisaldav. (Ojand 1966: 7–14)

Sarnasus Hennoste „Uudise käsiraamatus” paberväljaande uudiste põhipealkirjade kirjutamiseks esitatud soovitude ja Ojandi ettepanekute vahel on märgatav.

- Pealkirja pikkus võiks olla maksimaalselt 45 täheruumi;
- pealkirjas peaks olema subjekt ja predikaat, eelistatavalt aktiivne verb;
- kasutada võib ka silt-pealkirju, kus verb puudub;
- kasutada võib vaid üldtuntud nimesid;
- pealkiri võib sisaldada sõnamänge, retoorilisi võtteid jms;
- kasutada ei tohiks liiga tugevaid verbe;
- vältima peaks liiga üldiseid verbe, mõisteid, metafoore ja impersonaali. (Hennoste 2008: 301)

Ka võrguväljaande uudiste pealkirjade kirjutamisel peaks võrguväljaande iseärasusi arvesse võtma. Engebretsen on väitnud, et kuna inimesed loevad veebis uudiseid väga kiiresti, ei ole mõistlik pealkirjade kirjutamisel üle pingutada. Lugejatele on ennekõike tähtsad faktid, kui et suursugune ja keerulisi, teksti arusaamist aeglustavaid metafoore täis tekst. (Engebretsen 2006: 77) Tiina Kaukvere, kes on uurinud Postimehe paber- ja võrguväljaande lugemist üliõpilaste hulgas, on leidnud, et artikleid, mille pealkirjad on liiga palju ütlevad, lähemaks lugemiseks ei valita. Kui pealkiri on väga abstraktne, tavatsetakse uudis uudishimust lugemiseks valida, kuid niipea, kui fookusest aru

saadakse, lugemine üldjuhul katkestatakse. Kui artikkel on väga uudisväärtuslikul teemal kirjutatud, siis ei ole tähelepanu köitmiseks ja hoidmiseks sõnalisi võtteid vaja kasutada. Piisab selgest ja lihtsast käsitlest. (Kaukvere 2011: 103–105)

Nielsen järgi peaksid võrguväljaande uudiste pealkirjad olema

- lühikesed;
- sisukad ja täpsed;
- kirja pandud nii, et kõige tähtsamad sõnad oleksid pealkirjas eespool;
- arusaadavad ka ilma kontekstita;
- kirja pandud nii, et lugejad teaksid enne pealkirjal klõpsamist, kas artikkel võiks neid huvitada või mitte. (Nielsen 2009)

Stovall on väitnud, et pealkirjad peaksid olema terviklikud, see tähendab, et järgima peaks ajaleheuudise stiili: lauses olgu nii subjekt kui ka verb. Peale selle on Stovall rõhutanud, et mida rohkem informatsiooni pealkirjas on, seda rohkem kutsub see inimesi lugema. (Stovall 2004: 101–102) Ka aastakümneid tagasi väljaantud käsi- raamatus on samad põhireeglid sees, ent on ka täpsemaid näpunäiteid. Näiteks peab pealkirja kirjutades:

- hoiduma kordustest, mitmetähenduslikkusest;
- kasutama pigem vähem kirjavahemärke kui rohkem;
- jälgima, et pealkiri ei algaks verbiga;
- hoiduma laiendite liigkasutamisest;
- vältima vähetuntuid nimesid ja fraase (Stovall jt 1984: 165–166).

Kuna uudiste pealkirjade üks funktsioon on äratada lugejas tähelepanu, siis peaks pealkirjade kirjutaja arvestama ka lugeja võimalike mõjutamisvahenditega. Mihelson on leidnud, et lugejaid köidavad muuhulgas näiteks lugejat kõnetavad, inimlikule huvile apelleerivad, abstraktsed ja ebatavalised pealkirjad. Eriti hea tähelepanuäratajana mõjub pealkiri, milles on mõni eelnevaist kombineeritud praktilise väärtusega (nt uudised ilmast). (Mihelson 2012: 46) Lugejate valikuid on võimalik mõjutada veelgi rohkem, lisades pealkirja algusesse emotsionaalse laenguga sõnu, metafoore või ülivõrdeid (Reah 1998: 18; Mihelson 2012: 11).

Kaukvere on võrguväljaande artiklite valiku põhjenduste järgi jaganud pealkirjad kolme rühma.

1. Lisaküsimusi tekitav pealkiri.

Pealkiri tekitab lugejas lisaküsimusi konkreetse teema kohta, millele vastuse saamiseks tuleb artikkel lugemiseks avada. Seejuures on küsimused seotud sageli lugeja eelnevate teadmiste ja huvidega. Pealkiri funktsioneerib tavapärase huvi-äratajana. Enamasti on säärased pealkirjad üsna lakoonilised ja ühte fakti nentivad.

2. Täpsustust ehk „klikki” nõudev pealkiri.

Pealkirjast on lugejale tähtsaim fakt välja jäetud, mistõttu tuleb artikkel lugemiseks avada, et üldse teada saada, millest või kellest lugu räägib. Sisuliselt on tegemist lugejate manipuleerimisega, kõrgendatud ootuste tekitamisega ning artikli autor või pealkirja koostaja teab seejuures juba ette, et artikli lugeja suure tõenäosusega kirjutises pettub. Rolli mängivad eelkõige vormilised, mitte sisulised tegurid.

3. Arusaamatu/salapärane pealkiri.

Pealkirja järgi ei ole võimalik täpselt kindlaks teha, millest artikkel räägib. Siinkohal võib osaliselt põhjuseks olla asjaolu, et lugeja ei ole varasemalt teemaga tuttav. (Kaukvere 2013: 91–92)

Teine võimalus pealkirjaga lugeja tähelepanu võita on kasutada visuaalseid võtteid. Vormilistest teguritest on peamine teate visuaalne atraktiivsus, olgu köitvateks elementideks siis kirja tüüp või stiil, teabegraafika, foto (mida suurem, värvilisem või intrigeerivamast ainesest, seda mõjusam) jms (Opermann 2009: 91; Reah 1998: 23).

Kokkuvõtlikult saab väita, et nii paber- kui ka võrguväljaande uudiste pealkirjade funktsioonid üldjoontes kattuvad. Rohkem on siiski esile tõstetud pealkirjade tähelepanu köitmise funktsiooni. Kui pealkirja kirjutama hakatakse, peab selle looja võtma aga arvesse ennekõike pealkirja kasutuskeskkonda, sest see seab pealkirjale esmased piirangud, nagu näiteks ruum, vorm, visuaalse ainekogu kasutamine, ning seejärel silmas pidama lugeja huvi ja arvestama lugemisharjumustega konkreetses keskkonnas. Nii peab pealkirja kirjutamisel arvesse võtma vähemalt kaht põhimõjurit.

2. UURIMISMEETOD JA -MATERJAL

Töö kuulub meediatekstide uurimise valdkonda ja selles kasutatakse võrdleva analüüsi meetodit. Töö eesmärk on võrrelda paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirju, arvestades seejuures nii meediumite iseärasustega kui ka võimalike mõjudega lugejale. Kogutud materjali analüüsitakse nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt.

Magistritöös kasutatav materjal on kogutud Postimehe paber- ja võrguväljaannetest. Ajaleht Postimees ilmub kuuel nädalapäeval esmaspäevast laupäevani. Äripäeviti on Postimehe tiraaž ligikaudu 52 000 eksemplari. Postimehe võrguväljaanne Postimees.ee on uudisteportaal, kus edastatakse kõiki päevakajalisi eesti- ja välismaiseid uudiseid ja arvamusi. Uudisteportaal koondab endas lisaks Tallinna, Tartu, Pärnu, Viljandi, Rakvere, Järvamaa ja Valgamaa kohalikest uudistest kirjutavaid portaale, naiste-, meelelahutus-, majandus-, tarbijauudiste-, spordi- ja ilmaportaali. (Eesti Meedia)

Postimehe iga viies lugeja on alla 30-aastane. Postimehe lugejauurimuse järgi loevad Postimehe paberväljaannet kindlate huvidega nõudlikud lugejad, kes ei piirdu pealkirjade sirvimisega, vaid süvenevad keerulisematesse ja pikematesse artiklitesse. Postimehe lugejate seas on eri vanuserühmade esindajaid, kellest rohkem kui pooled on naised. Eestlaste hulgas on Postimees loetavaim keskkond nii töö- kui ka puhkepäeviti. Postimehe võrgu- ja paberväljaanded omavahel lugejate pärast ei konkureeri, pigem täiendavad üksteist, sest vaid alla viiendiku lugejaist kattub. (Randver 2013)

Käesolevas töös kasutatav materjal on kogutud Postimehe 28 paberväljaandest, mis on ilmunud ajavahemikus 02.07.2013–31.08.2013, ja Postimehe võrguväljaandest ajavahemikus 03.07.2013–30.08.2013. Andmete kogumisel on lähtekohaks olnud paberväljaanded ning seejärel on otsitud võrreldavat materjali võrguväljaannetest.

Töö uurimisobjektiks on pealkirjad, täpsemalt ajalehe Postimees paber- ja võrguväljaande samasisuliste uudiste põhipealkirjad. Samasisulisus tähendab, et nii

paber- kui ka võrguväljaandes peavad võrreldavad pealkirjad tähistama sisult samu uudiseid.

Materjali ei ole kaasatud kõik, vaid ainult Eesti-siseste päeva- ja majandusuudiste pealkirjad. Selline valik on tehtud eeldusel, et päeva- ja majandusuudistele ja nende pealkirjadele ei pöörata toimetuses nii palju tähelepanu kui pikematele uudislugudele ja reportaažidele. Samuti on suur tõenäosus, et päeva- ja majandusuudised on avaldatud ka Postimehe võrguväljaandes. Kuna võrguväljaandesse peavad uudised olema võimalikult kiiresti üles laaditud, ei ole võimalik pikalt pealkirjade üle vaagida. Seega on töö autor eeldanud, et enim erinevusi Postimehe võrgu- ja paberväljaande uudiste pealkirjade vahel võiks leida just Eesti-siseste päeva- ja majandusuudiste rubriigist.

Materjali kogumisel on jälgitud ka tekstide allikat. Kui allikaks on märgitud mõni muu meediaväljaanne või -kanal, näiteks BNS, ERR vms, siis on ka sellised uudiste pealkirjad materjalist välja jäetud, sest töö eesmärk on võrrelda vaid ühe väljaande kahe eri meediumi tekstide pealkirju. Kui uudisele on märgitud kaks allikat, näiteks Postimees.ee ja Financial Times, siis selliste artiklite pealkirjad on analüüsi kaasatud, sest need on leitavad ka Postimehe võrguväljaandest. Analüüsist on välja jäetud juhtkirjad, arvamused, esilehel olevad pealkirjad ning kaasatud on n-ö piltuudised – uudis, kus esikohal on pilt ja selle juures lühikene tekst.

Nimetatud piiranguid arvestades on 28 Postimehe paberlehest kogutud 378 uudise pealkirja. Neile 378-le on erinevaid otsingumootoreid kasutades leitud Postimehe võrguväljaandest vastavad tekstid ja nende pealkirjad.

Käesolevas töös keskendutakse peamiselt paber- ja võrguväljaande pealkirjade sõnavara muutustele. Seda ennekõike seetõttu, et vaadelda, kas ja kuidas tehtud valikute kaudu muutub pealkirjade info hulk, rõhuasetused ja fookus. Samaaegselt võetakse arvesse kahe meediumi lugemise eripärasid ja selgitatakse, miks on pealkirju ühe pealkirjapaari piires muudetud ning kas ja kuidas see muutus võiks mõjutada lugejat.

3. MATERJALI ANALÜÜS

Postimehe paberlehtedest ja võrguväljaandest valitud pealkirjad on kõrvutatud ja jagatud kaheks: **muudetud** ja **muutmata** pealkirjadeks. Muudetud pealkirjade hulka on arvatud sellised pealkirjad, kus paberväljaandest valitud pealkiri erineb võrguväljaande samasisulise uudise pealkirjast, seda ükskõik, millisel viisil. Tähtis on, et uudise sisu oleks üks. Nii on ajalehe Postimees paber- ja võrguväljaandest kogutud 378 pealkirjapaari ehk 756 pealkirja. Neist 378 pealkirjapaarist on 222 muudetud (58,7%) ja 156 (41,3%) muutmata. Seega saab väita, et Postimehe paber- ja võrguväljaande samasisuliste uudiste pealkirju pigem muudetakse.

Võttes arvesse Ojandi (1966) ja Roosmarii Kurvitsa (2010) uudiste pealkirjade liigitusi, võib Postimehe paberlehes ja võrguväljaandes kasutatavad pealkirjad jagada laias laastus kahte suurde rühma.

- 1) **Konstateeriv / deklaratiivne pealkiri**, kus on esitatud kokkuvõtlikult artikli põhiteave (nt *Maagaasi hind kodutarbijatele langeb oktoobrist*);
- 2) **kujundlik / piltlik pealkiri**, mille eesmärk on intrigeerida ja tekitada küsimusi (nt *Krossi personaalne triumf*).

Postimehe muudetud pealkirjapaarides on töö autori hinnangul enam esimesse rühma kuuluvaid pealkirju. Seda ilmselt põhjusel, et piltlikud ja kujundlikud pealkirjad on just kui jagamatud tervikud, mille lausestruktuur on seotum kui deklaratiivsete pealkirjade puhul.

Ajalehes Postimees on pealkirjad muutmata jäetud kahel põhjusel. Esiteks juhul, kui uudistel on sama avaldamiskuupäev: uudis on esmalt ilmunud paberlehes ning on seejärel laaditud üles võrguväljaandesse. Teisel juhul on peamiselt samaks jäänud nende uudiste pealkirjad, mis on avaldatud nii ajalehe Postimees tasulises võrguväljaandes (Postimees Pluss) kui ka paberlehes. Mõlemal juhul on enamasti tegemist pikemate uudislugudega ja nende pealkirju ei ole olnud põhjust võrguväljaandes muuta.

Kui uudis on ilmunud enne paberlehes, siis võib pealkiri olla läbi teinud juba mitmeid lühenemisi või ümbersõnastusi ning trükki jõuab hästi läbimõeldud ja tabav pealkiri. Sel juhul on pealkiri loodud võib-olla mitme inimese koostööna. Samas on tähtis ka küljendusprotsess, sest kui toimetaja või uudise autori pakutav pealkiri ajalehte küljendades ära ei mahu, peab seda muutma lühemaks: võtma sõnu vähemaks, asendama sõnu lühema sünonüümiga või muutma algset pealkirjavarianti tervenisti. Kui ajalehte valitakse aga uudis, mis on juba ilmunud võrguväljaandes, või on sinna üles laaditud enne paberväljaandes ilmumist, võib-olla mitmeid põhjusi, miks on samasisulise uudise pealkiri pandud paberväljaandes kirja üht moodi ja võrguväljaandes teist.

Järgnevalt vaadeldakse, milliste keeleliste ja vormiliste võtete abil on muudetud samasisuliste uudiste eri meediumites kasutatavaid pealkirjavariante. Näiteplokkides on sulgudes näite number, sellele järgneb pealkirjapaari number, mille järgi on pealkirjapaar leitav lisast. Tähistus a) märgib pealkirjapaari võrgu-väljaande uudise pealkirja ja tähistus b) vastavat paberlehe uudise pealkirja.

3.1. Pealkirjade pikkus

Nii võrguväljaande kui ka paberlehe uudiste pealkirjade pikkus on teema, mida ei ole meediatekstide uurijad palju käsitlenud. Käsiraamatutes ja meediakeelt analüüsivates tekstides on aga kõlama jäänud nõuanded, et pealkiri ei tohiks olla liiga pikk, pigem lühike ja täpne. Kuid seda, mis on liiga pikk ja mis piisavalt lühike, ei ole keegi selgelt sõnastanud. Kõige täpsema juhise on andnud Hennoste, kes on leidnud, et pealkirja pikkus võiks olla maksimaalselt 45 täheruumi (Hennoste 2008: 301). See arv tähistab peamiselt paberväljaande uudise pealkirja pikkust, kuid võiks olla ülekantav ka võrguväljaande uudise pealkirjale. Kui Nielsen (2009) on võrguväljaande uudiste pealkirjade pikkust käsitledes osutanud lühidusele, siis ei ole selge, kas see võiks olla 20 tähemärki või rohkem. Stovall ei ole võrguväljaande uudiste pealkirjade pikkust määratlenud, vaid on rõhunud inforohkuse tähtsusele, samas leides, et laiendite kasutamisega ei tohiks üle pingutada (Stovall 2004: 102). Danuta Reah järgi kasutavad pealkirjade kirjutajad aga sõnu, mis on lühikesed, tähelepanupüüdvad ja tõhusad (Reah 1998: 16). Seda, kas rohkem informatsiooni tähendab automaatselt pikemat pealkirja või on pikkust säilitades võimalik teha vähem informatiivsest pealkirjast sisukam variant, ei ole ükski uurijatest kinnitanud ega ümber lükanud.

Need ja mitmed teisedki probleemid tekivad, kui uurida (nii paber- kui ka võrguväljaande) uudiste pealkirjade pikkust. Järgnevalt võetakse vaatluse alla muudetud ja muutmata pealkirjapaarid ja nende pealkirjade pikkused, ning vaadeldakse mil määral ühe pealkirjapaari piires pealkirjade pikkus keskmiselt varieerub.

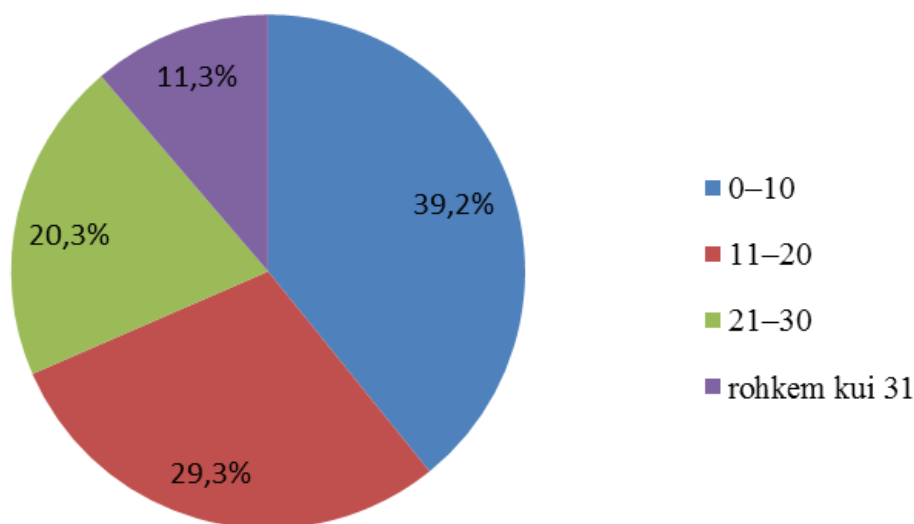
Vaatluse all on 222 muudetud ja 156 muutmata pealkirjapaari. Nende pikkus on määratud täheruumide arvu abil, see tähendab, et arvestatud on pealkirjas olevate tähtede arvuga, tühikutega, numbritega ja kirjavahemärkidega. Pealkirjade pikkuse analüüsimiseks on täheruumide arvuga arvestamine tähtis seetõttu, et pealkirja kirjanemiseks vajalik ruum on piiratud – paberväljaandes rohkem kui võrguväljaandes – ja seega on iga üksik sümbol, tähemärk ja tühik tähtis.

Kõikide pealkirjade täheruumide arv on leitud Microsoft Wordi abil, need on süstematiseeritud ning on arvutatud nende keskmine. Paberväljaande 222 pealkirja

keskmise täheruumide arv on 41,5 ja vastavate võrguväljaande pealkirjade keskmine 56,0. Seega on Postimehe paberväljaande uudiste pealkirjad, võrreldes samasisuliste võrguväljaande uudiste pealkirjadega, 14,5 täheruumi võrra lühemad. Muutmata pealkirjapaaride keskmine täheruumide arv on 41,3. See tähendab, et nende pealkirjade pikkus on võrreldav muudetud pealkirjapaaride paberväljaande pealkirjadega.

Postimehe paberlehe uudiste pealkirjade pikkused jäävad niisiis Hennoste (2008: 301) väljapakutud maksimaalse 45 täheruumi piiresse. 27 juhul 222st (12,2%) on paberväljaande pealkirjad täheruumi arvu poolest võrguväljaande omadest pikemad (6,8 täheruumi võrra), 189 korral (85,1%) on võrguväljaande pealkirjad paberväljaande samasisuliste uudiste pealkirjadest pikemad ja 6 juhul 222st (2,7%) on nii paber- kui ka võrguväljaande pealkirjade täheruumide arv sama.

Pealkirjapaarides, kus paberväljaande pealkirjad on võrguväljaande pealkirjadega võrreldes lühemad, on kõige rohkem 0–10 täheruumi võrra erinevaid pealkirju (kokku 87 korral ehk 39,2%), 0 tähistab seejuures pealkirjapaare, kus pikkus ei ole muutunud (joonis nr 1). Neile järgnevad paarid, kus täheruumide arvu erinevus on 11–20 (65 juhul ehk 29,3%).

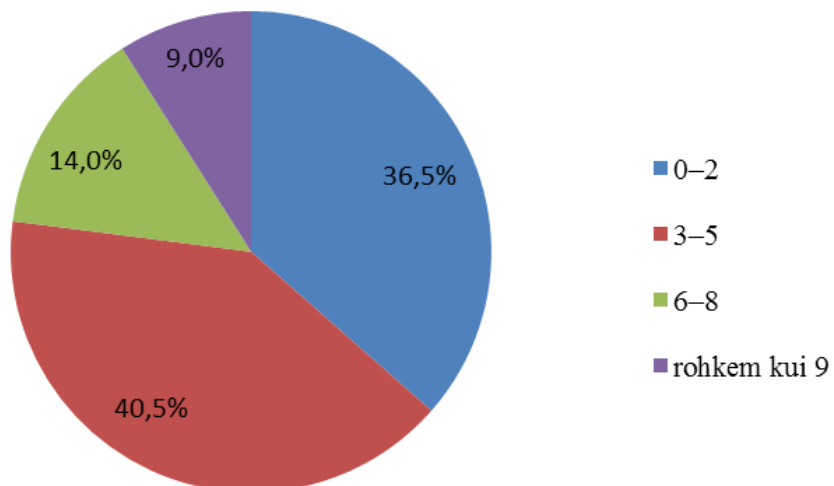

Joonis 1. Paber- ja võrguväljaande samasisuliste uudiste pealkirjade pikkuse erinevus täheruumide arvust lähtuvalt.

Pealkirjapaare, kus erinevus on 21–30, on kokku 45 (20,3%). Kõige vähem on aga pealkirjapaare, kus täheruumide arvu erinevus on suurem kui 31 (25 juhul ehk 11,3%), sealhulgas on suurim täheruumi arvu erinevus 56 (näide nr 1).

- (1) 89. a) Üle 1,4 miljoni isikukoodi omandanud mees tunnistati süüdi riigi arvutisüsteemide vastastes kuritegudes.
b) Riigi arvutisüsteemide ründaja jäi kohtus süüdi.

Peale pealkirjade pikkuse on analüüsitud ka muudetud pealkirjapaaride täis- ja mittetäistähenduslike sõnade arvu erinevusi (joonis nr 2). Kui muudetud pealkirjapaaride võrguväljaande pealkirjades on keskmiselt 6,8 sõna, siis paberlehe pealkirjades on sõnu keskmiselt 5,2. Muudetud pealkirjapaaride analüüsist on selgunud, et enim erinevad muudetud pealkirjapaarid 3–5 sõna poolest (90 juhul ehk 40,5%). Peaaegu võrdselt eelmistega on 0–2 sõna poolest erinevad pealkirjapaare (81 juhul ehk 36,5%), 0 tähendab seejuures, et pealkirjadest ei ole välja jäetud ühtki sõna, vaid muudetud on näiteks sõnajärge.

Joonis 2. Muudetud pealkirjapaaride erinevus täis- ja mittetäistähenduslike sõnade arvust lähtuvalt.

Kahest suuremast rühmast on palju vähem pealkirjapaare, kus erinevus on 6–8 sõna (31 juhul ehk 14%). Kõige vähem on paare, mis erinevad üheksa ja rohkem sõna poolest (20 korral ehk 9%), suurim erinevus on seejuures 13 sõna.

Neis muudetud pealkirjapaarides, kus pealkirjade pikkus on täheruumide arvult võrdne, on tegemist kaht tüüpi muutustega:

- 1) muudetud on üksikut tähte (ajavormi muutmisega kaasnev verbi lõpu muutus ja algustäheortograafia);
- 2) muudetud on sõnajärge ja üksikuid sõnu pealkirja sees.

Kuna selliseid pealkirjapaare on analüüsitava materjali hulgas väga vähe, siis rohkem neile käesolevas töös tähelepanu ei pöörata.

Järgnevates alapeatükkides (3.2–3.9) analüüsitakse muudetud pealkirjapaare, kus paberlehe uudise pealkiri erineb võrguväljaande uudise pealkirjast pikkuse poolest. Analüüsi eesmärk on kirjeldada korduvaid ja sarnaseid võtteid ning seda, kuidas ja milliste keeleliste valikute arvelt on pealkirjade pikkus muutunud. Üksikutele muutustele pööratakse tähelepanu siis, kui see on töö seisukohalt tähtis.

Kuna tagantjärele on iga üksiku pealkirjapaari puhul keeruline kindlaks teha, kas enne oli võrgu- või paberväljaande uudis ja selle pealkiri või vastupidi, siis ei saa ka rääkida ühe või teise pealkirja pikemaks ja lühemaks muutmisest. **Seega on käesolevas töös otsustatud võtta kirjelduste aluseks üks kindel suund: võrguväljaande pealkirjadest paberlehe pealkirjadeks.** Pealkirjapaaride analüüsist on selgunud, et Postimehes kasutatakse samasisuliste uudiste pealkirjade muutmisel kahte peamist võtet: **väljajätt/lisamine** või **asendamine**.

3.2. Verbi laiendid pealkirjades

Peamiselt, nagu näitas pealkirjade pikkuse analüüs, on võrguväljaande uudiste pealkirjad paberlehe pealkirjadest pikemad. Üks võimalus pealkirjade pikkust kontrollida, on verbi laiendite kasutamine (väljajätt/lisamine).

Lauses on verbi laiendiks adverbiaalid, mis annavad väljendatud tegevusele teatud uue tähendusvarjundi. Temporaal- ja lokaaladverbiaalid on verbi vabad laiendid ja

nende olemasolu ja tähendus ei olene kas üldse või kuigi palju põhja leksikaalsest tähendusest. Adverbiaalid jagunevad all-liikideks, mis väljendavad mitmesuguseid tähendusi:

1. tegevuse osalisi;
2. tegevuse asjaolusid;
3. sündmuste põhjuslikke seoseid. (EKK 2007: 483–485)

Muudetud pealkirjapaare analüüsid, on selgunud, et adverbiaale ei ole 222 pealkirjapaari kummaski pealkirjas 34 juhul (15,3%). Sõnastuse rohke muutmise tõttu ei ole adverbiaalid võrreldavad 11 pealkirjapaaris (5%). Seega on analüüsivad 177 pealkirjapaari (79,7%), kus adverbiaalid on mõlemas pealkirjapaari pealkirjas olemas kas samal kujul, või neid on asendatud, lisatud või välja jäetud. 12 juhul 177st (6,8%) on adverbiaal (temporaal- ja lokaaladverbiaal) olemas paberlehe pealkirjas, kuid puudub võrguväljaande pealkirjast. Seega on analüüsitava materjali hulgas 165 adverbiaali sisaldavat võrguväljaande uudise pealkirja. 50 juhul 165st (30,3%) on võrguväljaande uudise pealkirjas adverbiaal olemas, ent paberlehe pealkirjas mitte. Kõige rohkem puuduvad paberlehe pealkirjadest tegevuse asjaolusid kirjeldavad adverbiaalid, sealhulgas lokaal- (13 korral ehk 26%) ja temporaaladverbiaalid (26 korral ehk 52%) (näide nr 2). Neile järgnevad kvantumiadverbiaalid (6 korral ehk 12%). Ülejäänud viis analüüsitava adverbiaali (10%) on üksikjuhud ja üldistusi nende kohta teha ei saa.

Adverbiaalide kasutamise suhet paberlehe ja võrguväljaande uudiste pealkirjades iseloomustab temporaaladverbiaalide kasutamine. Võrguväljaande 165st adverbiaali sisaldavast pealkirjast on 37 temporaaladverbiaalid (22,8%). Kui temporaaladverbiaalid on paberlehe pealkirjadest kadunud 26 juhul, siis mõlemas pealkirjapaari pealkirjas on nad alles 12 juhul. See näitab, et peaaegu pooltel kordadel on eelistatud temporaaladverbiaalid paberlehe uudiste pealkirjadest välja jätta.

- (2) 30. a) Eesti Raudtee kaubamaht vähenes *esimesel poolaastal* üheksa protsenti.
b) Eesti Raudtee kaubamaht vähenes üheksa protsenti.

Materjali analüüsid on kindlaks tehtud, et 30 juhul 222st (13,5%) on paberlehe pealkirjades kasutatud sõnu, fraase, mida võrguväljaande uudiste pealkirjades ei ole. Lokaal- ja temporaaladverbiaale on neist 30st 13 (43%), ülejäänud erinevused on üksikud juhtumid ja üldistuste tegemise võimalus puudub. Nimetatud 13 pealkirja hulka kuuluvad ka kaks pealkirja 27 paarist, kus paberlehe pealkiri on pikem võrguväljaande pealkirjast (paarid nr 163 ja 51). See näitab, et lokaal- ja temporaaladverbiaalid on üks suur rühm, mille abil pealkirju muudetakse.

Kuna uudised kirjeldavad sündmusi, mis, millal, kus, kellega, kuidas juhtus või toimus (pealkirja informatiivne funktsioon) (Hennoste 2008: 56), siis on ka need faktid sageli pealkirjas välja toodud (Reah 1998: 25). Allan Belli järgi moodustavad aeg ja koht uudise tegevuspaiga, olles tähtsad uudisväärtuse kandjad (Bell 1991: 198). Seega saab välja jätta neid adverbialaale, mis pealkirjas vabade laienditena esindatud on. Kuna tegevuse osalisi märkivad adverbialaalid on verbiga tihedamalt seotud, siis neid on ka raskem lause terviklikkuse huvides välja jätta. Sündmuste põhjuslikke seoseid väljendavaid adverbialaale on analüüsitava materjali hulgas minimaalselt. Võimalik, et seda liiki adverbialaale pealkirjades üldjuhul ei kasutata.

Hennoste järgi peaks pealkirjas olema põhitegelane ja sündmus. Samuti on kasulik, kui pealkirjas on välja toodud sündmuse tagajärjed. Viimase kategooriana on ta nimetanud kohta ja viisi. Aja, hinnangu ja muu sellise peaks pealkirjast välja jätma. (Hennoste 2008: 301) See võiks selgitada, miks paberlehe pealkirjades on võrguväljaande pealkirjadega võrreldes kasutatud poole vähem temporaaladverbiaale. Seda, miks on nad aga levinud võrguväljaande pealkirjades, võib põhjendada võrguväljaande ülesehitusega: kuna võrguväljaande pealehel ei järgne enamikul juhtudel pealkirjale lühikest sissejuhatavat lõiku, mida on võimalik näha kohe pealehel, siis aja, koha ja muu sellise informatsiooni lisamine pealkirja on lugejani jõudmiseks vajalik. Paberlehe pealkirjast võib sellise teabe välja jätta, sest vajalik info asub kohe uudise sisuna pealkirja all. Kaukvere uurimustulemused on aga näidanud, et lugejate seas äratavad huvi just pealkirjad, kust on välja jäetud sündmuse toimumispaik. Kuna geograafiline asukoht on pealkirjast välja jäetud, siis peab lugeja, selleks et teada saada, kas teema võiks teda puudutada või mitte, artikli avama. (Kaukvere 2013: 92)

3.3. Substantiivi laiendid pealkirjades

Pealkirju on muudetud ka atribuutide lisamise või väljajätmise abil. Atribuut ehk täiend on nimisõna laiend (EKK 2007: 530). Substantiivifraasi kuuluvad peasõna, mis on substantiiv, ja laiend, mis väljendab nimisõnaga tähistatu tunnust. Atribuudi liigid on:

- omadussõnaline täiend ehk adjektiivatribuut;
- nimisõnaline täiend omastavas käändes ehk genitiivatribuut;
- määrustäiend ehk adverbiaalatribuut.

Adjektiiv- ja genitiivatribuut on eestäiendid ja adverbiaalatribuut järeltäiend. (EKK 2007: 531) Genitiivatribuudi erijuhtum on lisand, mis tähistab sedasama olendit, eset või nähtust, mis põhigi, kuid teise mõiste kaudu (EKK 2007: 540).

Paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade võrdlemisel moodustavad teise suurema rühma pealkirjades kasutatavad atribuudid, kuhu kuuluvad nii adjektiiv- ja genitiivatribuudid kui ka lisandid. Nimetatud rühma on paigutatud ka põimliitsõnad (liitsõna, milles eesosa laiendab järelosa), kus liitsõna eesosa ehk täiendsõna on liitsõnast välja jäetud ja alles on jäänud vaid põhisõna (põimliitsõna koosseisu kuuluv sõna, mida laiendab täiendsõna).

Pealkirjade kirjutajad loovad substantiivifraasi kuuluvate atribuutide abil ajalehestiilile väga iseloomuliku ja omalaadse telegraafstiili. Kuna substantiivifraas on produktiivne, on ta ka pealkirja kirjutajale väga kasulik konstruktsioon. (Reah 1998: 21)

Käesoleva töö materjali analüüsides on selgunud, et võrreldes võrguväljaande uudiste pealkirjadega on paberlehe samasisuliste uudiste pealkirjadest kadunud atribuudid 72 juhul 222st (32,4%). Atribuudi väljajätt pealkirjast või lisamine pealkirja ei pruugi muuta lauseehitust, küll aga väheneb seetõttu info kvantiteet (näide nr 3).

- (3) 78. a) *Noarootsi Rooslepa kabelist varastati hinnalisi hõbeesemeid.*
b) *Kabelist varastati hõbeasju.*

Näites 3 on atribuuti kasutatud paberlehe pealkirjas kahes kohas, jättes täpsustamata nii kabeli asukoha kui ka varastatud esemete omaduse. Kuigi kõik hädavajalik info on paberlehe pealkirjas nimetatud, jääb see siiski pealiskaudseks ja tekitab lugejas vajaduse otsida lisainformatsiooni uudisest endast. Võrguväljaande uudise pealkirjas antakse lugejale võimalus kohandada oma seniseid teadmisi või muuta suhtumist nimetatud kabelisse või piirkonda, kus sündmus aset leidis.

Kahel juhul (näited nr 4 ja 5) on atribuutide lisamisel saadud pealkirjad, mis kuuluvad 27 pikema paberlehe pealkirjaga rühma. Töö autori hinnangul on lisatud sõnade abil paberlehte kirja pandud pealkiri, mis on võrguväljaande pealkirjaga võrreldes tunduvalt mõjuvam. Näites 4 on paberlehe pealkirjas lisaks vaid üks sõna: *sõjaväe*. Kui võrguväljaande uudise pealkirjas on piirdutud fraasiga *Vene lennuk*, siis paberlehes on nõuks võetud kasutada fraasi *Vene sõjaväelennuk*. Sõnad *Vene* ja *lennuk* võivad olla lähiajalugu arvestades eestlasest lugeja jaoks ärevamat emotsiooni tekitavad. Kui nimetatud kahele sõnale lisada sõna *sõja*, on võimalus lugejat mõjutada veelgi suurem. Paberlehes kasutatav fraas on seega mõjuvam kui võrguväljaande pealkirjas olev.

- (4) 64. a) *Vene lennuk* rikkus Eesti õhupiiri.
 b) *Vene sõjaväelennuk* rikkus Eesti õhupiiri.

Näites 5 on muudetud nii sõnajärge kui ka lisatud juurde sõnu, mis uudise ilmumise hetkel annavad vihjeid varasemale poleemikale ühiskonnas. Kui võrguväljaande uudise pealkiri ei kanna endas hinnanguid, on lõplik ja neutraalne, siis paberlehe pealkiri annab lugejale eelsignaali, kuidas uudisesse suhtuda. Fraasiga *kriitikat põhjustanud* viidatakse kooliseadusele, mis on varem juba teemaks olnud ja kriitikat pälvinud. Nii jääb paberväljaande uudise pealkirja lugedes kõlama toon, et president Ilves on kooliseaduse kriitikale vaatamata välja kuulutanud. Seega ei ole tegemist nii neutraalse uudisega, nagu jääb mulje võrguväljaande uudise pealkirjast.

- (5) 15. a) Ilves kuulutas kooliseaduse välja.
 b) Ilves kuulutas välja *kriitikat põhjustanud* kooliseaduse.

Üks viis pealkirju lühendada on isikut tähistava üldnime väljajätt. Mitmel juhul on võrguväljaandes kasutatud sõnad (nt *inimene, mees, naine, noormees*) paberlehe pealkirjast puudu, jättes paberlehe pealkirja sooneutraalse osalise (näide nr 6). Tuletamise abil on võrguväljaandes kasutatud fraasist saadud paberlehes lühem variant. Selliseid muutusi on analüüsitava materjali hulgas 8.

- (6) 153. a) Taas kapo maja *akna lõhkunud mees* viidi ravile.
b) Kapo *akna lõhkuja* viidi ravile.

Analüüsist järeldub, et Postimehe paberväljaande uudiste pealkirjadest jäävad substantiivifraaside laiendid sageli välja. Ka isikut tähistav üldnimi, millega oleks võimalik lugejale teada anda näiteks asjaosalise sugu, on võimalusel kõrvale jäetud. Sellise pealkirjade muutusega jäetakse paberväljaandes lugejale alles põhisõnum, kuid kõik n-õ üleliigne jääb põhisõnumi raamist välja. Võrguväljaande pealkirjades antakse lugejale aga enam detaile ja seega ka täpsemat infot. Üksikutel juhtudel on kasutatud vastupidist võtet paberlehe pealkirjades, muutes need nii mõjuvamaks, kui seda on samasisuliste uudiste võrguväljaande pealkirjad.

3.4. Nimeosad ja lisandid pealkirjades

Kolmas viis, kuidas ajalehe Postimees paberlehe ja võrguväljaande pealkirjade pikkusi on muudetud, on nimeosade ja lisandite väljajätt või lisamine.

Isikunimi ehk antroponüüm on inimest tähistav nimi, mille osad on ees- ja perekonnanimi (EKK 2007: 685). Meedias on antroponüüm kõige tavapärasem identifitseerimisvõte (Hennoste 2008: 106). Inimese nime võib laiendada üldnimeline eeslisand, mis harilikult ühildub nimega (EKK 2007: 541). Sellisteks laienditeks võivad olla ametinimetused, tiitlid ja muu selline, mis annavad inimese kohta palju infot (Hennoste 2008: 107). Belli järgi õigustab meedias antroponüümi ees kasutatav ametinimetus või muu inimest iseloomustav substantiivifraas inimese nimetamist uudises, lisades nii loole uudisväärtust (Bell 1991: 196). See tähendab, et kui näiteks

üldsusele mittetuntud inimene (nt *Peeter Susi*) väidab midagi ja sellest väitest tehakse uudis või uudise osa, siis selle inimese ütluse olemasolu uudises kindlustab või õigustab tema nime ette lisatud nimetus või tiitel (nt *enim annetusi teinud Peeter Susi*). Samuti lisab loole uudisväärtust allikate kvaliteet – mida prestiižsem on allikas, seda rohkem on lool uudisväärtust (Bell 1991: 192).

Postimehe pealkirjade analüüsist on selgunud, et inimeste nimedele või nende ametinimetustele on muudetud pealkirjapaaride võrguväljaande uudiste pealkirjades viidatud 30 korral. Kahel juhul ei ole nimi paberlehe pealkirja lause umbisikuliseks muutmise tõttu jõudnud. Antroponüümide ja nende eeslisandite väljajätu ja lisamisega seostub ka asendamine. Asendamiste all peetakse silmas juhtumeid, kus näiteks ees- ja perekonnanimi või üks neist on asendatud ametinimetuse või tiitliga (nt *Bērziņš / Lāti president*).

Pealkirjas võib kasutada nii ametinimetust kui ka antroponüümi mõlemat või üht selle osa. Võrguväljaande uudiste pealkirjades on selliseid juhtumeid kokku neli (14,3%) ja vaid ühel korral (3,6%) on nimi ja selle lisand muutmata kujul ka paberlehe pealkirjas. Ülejäänud juhtudel on paberlehes ametile viitav osa ära jäetud ja kasutatud on ees- ja perekonnanime või ainult perekonnanime (näide nr 7). Reah järgi kasutatakse ametinimetust, tiitlit ja perekonnanime ametlikus stiilis ja nende abil on võimalik näidata inimese kõrgemat staatust (Reah 1998: 57).

- (7) 101. a) *President Ilves* kohtub augusti lõpus *USA riigipea Barack Obamaga*.
b) *Ilves* kohtub augusti lõpus *Obamaga*.

Selliseid pealkirju, kus vaid võrguväljaande uudise pealkirjas on kasutatud ametinimetust ja ees- või perekonnanime ning paberil ees- ja perekonnanime või ainult perekonnanime, on analüüsitava materjali hulgas kolm (10,7%). Kui võrguväljaande uudise pealkirjas on kasutatud ainult ees- ja perekonnanime, on paberlehe uudise pealkirjas piirdunud vaid perekonnanime kasutamisega (5 juhul ehk 17,9%) (näide nr 8).

- (8) 79. a) *Erkki Koort* osaleb USA jälgimisprogramme uurivas töörühmas.
b) *Koort* osaleb USA jälgimist uurivas töörühmas.

Kui võrguväljaande uudise pealkirjas on nimetatud ainuüksi inimese perekonnanimi, on see nii ka paberlehe pealkirjas (11 korral ehk 39,3%), või on nimi pealkirjast välja jäetud ja selle asemel on kasutatud impersonaali (kahel juhul). Kõik 11 juhtu, kus on piirdutud vaid perekonnanime kasutamisega, on tegemist peamiselt Eesti poliitikas või muus valdkonnas üldsusele tuntud inimestega (nt *Savisaar, Paet, Tsahkna*).

Kolmel korral (10,7%) on mõlemas pealkirjapaari pealkirjas viidatud inimesele tema ametinimetuse kaudu. Põhjus seisneb ilmselt selles, et vastav antroponüüm ei seostuks suuremale osale lugejatest selle kandjaga ning seega on mõistlikum olnud läheneda viidatavale inimesele tema ametinimetuse kaudu (nt *CIA eksjuht, Vene patriarh*).

Ühel juhul (3,6%) on paberlehe pealkirjas, võrreldes võrguväljaande uudise pealkirjas olevaga (*Ilves*), perekonnanimele lisatud ametinimetus (*president Ilves*). See on erandjuht ja võib olla seotud nimetatud isiku positsiooniga ühiskonnas. See erandjuht kuulub 27 pealkirjapaari hulka (paar nr 2), kus paberlehe pealkiri on pikem võrguväljaande pealkirjast.

Materjali analüüsist selgub, et ükskõik millist isikule viitamise varianti pealkirjades kasutatakse, on muutmise korral paberlehe pealkiri, võrreldes võrguväljaande samasisulise uudise pealkirjaga, alati mõne nimeosa või nimetuse poolest lühem, või on mingi osa sellest asendatud lühema variandiga. Sellist muutust võib põhjendada Hennoste seisukohaga, mille järgi peab inimese identifitseerimine olema nii konkreetne ja nii napp kui võimalik (Hennoste 2008: 110). Kuna võrguväljaande uudise pealkirjades antakse lugejale alati vähemalt üks osa infot rohkem kui paberlehe pealkirjas, siis võib väita, et võrguväljaande uudiste pealkirjad on info edastamise poolest lugejaga arvestavamad.

3.5. Fraaside ja sõnade asendused pealkirjades

Teine suur rühm pealkirjapaaride siseseid muutusi, mille tõttu on pealkirjade pikkused erinevad, on saadud asendamiste teel. Käesolevas peatükis tähendab asendus, et võrguväljaande pealkirjas kasutatud täheruumide arvult pikem sõna või fraas on välja

vahetatud lühema sõna või fraasi vastu paberlehe pealkirjas. Kokku on selliseid asendusi 38.

Asendamiste esimese rühma moodustavad sellised pealkirjapaarid, kus võrguväljaande pealkirjades kasutatud arvude asemel on paberlehe pealkirja valitud suurusjärgule viitavaid sõnu või fraase. Belli järgi kasutatakse uudistes ja nende pealkirjades arve kahel põhjusel. Esiteks toetavad arvud objektiivseid ja empiirilisi väiteid. Samaaegselt arvud aga õõnestavad seda põhimõtet, sest nad on uudisesse valitud selleks, et täiendada loo uudisväärtust. Arvude täpne suurus ei ole uudises peamine, esmatähtis on nende abil viidata suurusjärgudele ja näidata loo tõsidust. (Bell 1991: 202–203)

Postimehe uudiste pealkirjades on arvude kasutamine tavapärane, kuid vajadusel on võrguväljaande uudise pealkirjas kasutatavad arvud asendatud paberlehes sõnade või fraasidega, mis viitavad kindlale suurusjärgule (näide nr 9). Muutmise suund on konkreetsest üldisemaks. Selliseid paare ei ole materjali hulgas palju, vaid kuuel juhul (15,8%), ent need iseloomustavad ilmekalt paberlehe ja võrguväljaande uudiste pealkirjade vahelisi erinevusi.

- (9) 113. a) Fits.me vähendas mullu kahjumit *170 995 euron*i.
b) Fits.me vähendas *oluliselt* kahjumit.

Hennoste järgi peaks uudises kasutama alati täpseid arve ja vältima selliseid sõnu nagu *pikk, kiire, vähe* või *palju* (Hennoste 2008: 141). Kui võrguväljaande pealkirjades kasutatakse võimalusel rohkem arve, kui suurusjärgule viitavaid sõnu, siis antakse nii lugejale pealkirjades täpsemat infot. Paberlehes kasutatavad suurusjärgule viitavad sõnad või fraasid tekitavad lugejas soovi lugeda edasi lugu, kus ehk nimetatakse ka täpsemaid arve. Samuti kannavad suurusjärgudele viitavad sõnad ja fraasid autori suhtumist. See tähendab, et kui kasutatakse vaid täpset arvu (näide nr 9, pealkiri a), ei ole võimalik lugejal ainult pealkirja lugedes otsustada, kas nimetatud arvandmed on antud kontekstis märkimisväärsed või tavapärased. Kui pealkirjas kasutatakse aga suurusjärgule viitavat sõna (näide nr 9, pealkiri b), siis antakse lugejale ette hinnang, kas kõne all olev arv on uudise kontekstis väga suur, tavapärane või väike.

Asenduste teise rühma kuuluvad pealkirjapaarid, kus võrguväljaande uudise pealkirjas olevat nimisõna, substantiivifraas või muud sellist on paberlehe pealkirjas asendatud täheruumide arvult lühema samatähendusliku sõna või fraasiga (näide nr 10). Selliseid paare on analüüsitava materjali hulgas 17 (44,7%). Lugeja jaoks need asendused suuri muutusi kaasa ei too, sest asenduspaarid on tähenduselt suhteliselt sarnased. Töö autori arvates on selliste asenduste peamiseks ajendiks ilmselt paberlehe pealkirja piiratud ruum ja see võib olla ka põhjus, miks selliseid asendusi kõige rohkem leida võib.

- (10) 48. a) Politsei pidas kinni Virumaal tegutsenud *libapolitseinikud*.
b) Politsei pidas kinni Virumaal tegutsenud *petturid*.

Kolmandasse asenduste rühma kuuluvad pealkirjapaarid, kus asenduse põhjus võib olla paberlehe pealkirjale ettenähtud ruum, kuid ka pealkirja sisuline täpsus. Selliseid asendusi on analüüsitava materjali hulgas 11 (28,9%).

- (11) 8. a) *Tallinnas* sündis juunis 390 last.
b) *Pealinnas* taas positiivne iive.

Näites 11 on paberlehes asendatud sõna *Tallinn* sõnaga *pealinn*. Mõlema sõna täheruumide arv on sama ja seega ei ole selge, mis on ajendanud sellist muutust tegema. Näites 12 on võrguväljaande pealkirjas kasutatud sõna *vorstitooted* kahe tähe võrra paberlehe pealkirjas kasutatud sõnast *lihatooted* pikem, ent motiveeritum asendamise põhjus võib olla sõna *lihatooted* tähendus: kui lihatoode katab kõik lihast valmistatud tooted, siis vorstitoodete alla kuuluvad vaid üht liiki lihatooted. Paberlehes on seega eelistatud laiahaardelisemat mõistet kitsama tähendusega mõistele.

- (12) 44. a) Uvic hakkab Venemaale *vorstitooteid* eksportima.
b) Uvic hakkab eksportima Venemaale *lihatooteid*.

Asenduste hulka kuuluvad ka pealkirjapaarid, kus paberlehe pealkiri on pikem võrguväljaande pealkirjast. Selliseid pealkirjapaare on kokku neli (10,5%). Kui näites 13 on paberlehe pealkirja sõnajärg ja sõnakasutus võrguväljaande uudise pealkirjaga identne, siis ainus muutus seisneb selles, et sõna *Turust* asemel on paberlehe pealkirjas kasutatud fraasi *lahe tagant*. Seega on konkreetse kohanime asemel eelistatud piltlikumat väljendit.

(13) 182. a) Eesti Energia hakkab *Turust* prügi importima.

b) Eesti Energia hakkab *lahe tagant* prügi importima.

Sarnast võtet on kasutatud ka näites 14, kus firma nime (*Eesti Energia*) asemel on kasutatud ümberütlevat, firma olemust kirjeldavat fraasi (*riiklik energiafirma*).

(14) 198. a) Ragn-Sells ründab *Eesti Energiat*.

b) Ragn-Sells ründab *riiklikku energiafirmat*.

Mõlema näitepaari puhul on paberlehe pealkirjas kasutatud nimede asemel ümberütlevaid fraase. Näib, et paberlehe lugejale tahetakse pealkirja abil pakkuda rohkemat kui ainult uudise seisukohalt tähtsaid fakte. Sellise valiku põhjuseks võiks pidada lugejauurimuste tulemusi, mille kohaselt võtavad paberväljaande lugejad lehe lugemist kui rahulolu pakkuvat tegevust ja seega võiksid paberlehe uudiste pealkirjad olla mängulisemad.

3.6. Lühendid pealkirjades

Lühendamine on ruumi kokkuhoidmise eesmärgil tihti vältimatu. Kuna uudiste pealkirjade pikkus on piiratud rohkem või vähem nii paber- kui ka võrguväljaandes, siis on lühendite kasutamine neis põhjendatud.

Postimehe paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjades on lühendeid 25 ja peamiselt on kasutatud suurtähtlühendeid. Kahes neist on lühend kasutusel vaid võrguväljaande uudise pealkirjas. 23 võrreldavast pealkirjapaarist on seitsmel korral

(30%) kasutatud võrguväljaande uudise pealkirjas väljakirjutatud varianti, paberlehe pealkirjas aga vastavat lühendit (näide nr 15).

(15) 143. a) Sideturu reguleerimine läheb täielikult *tehnilise järelevalve ameti* kätte.

b) Sideturgu hakkab reguleerima vaid *TJA*.

Ülejäänud juhtudel (16 korral ehk 70%) on kasutatud enamlevinud lühendeid, näiteks *EMO* (erakorralise meditsiini osakond), *FIE* (füüsilisest isikust ettevõtja), *USA* (United States of America), *IRL* (Isamaa ja Res Publica liit). Mitmel korral on paberlehe pealkirjas kasutatud lugejale võib-olla mitte nii tuntud lühendit, kui võiks olla selle täielikult väljakirjutatud vaste, mida on kasutatud võrguväljaande uudise pealkirjas. Seega võib väita, et võrguväljaande uudiste pealkirjades arvestatakse rohkem inimeste erinevate teadmistega, kui seda tehakse paberväljaande pealkirjades. Väga suuri erinevusi lühendite kasutamise osas samasisuliste uudiste pealkirjade hulgas ei ole.

3.7. Koolon pealkirjades

Kooloni kasutamist nii paber- kui ka võrguväljaande uudiste pealkirjades ei ole süvitsi analüüsitud ja seetõttu pööratakse käesolevas töös sellele suuremat tähelepanu. Esmalt antakse teoreetiline ülevaade koolonist ja selle kasutamisest meedia- ja keeleuurijate pilgu läbi. Seejärel kirjeldatakse, kuidas on koolonit kasutatud Postimehe paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjades. Praktilise töö käigus võetakse esmalt vaatluse alla kõik, nii muudetud kui ka muutmata pealkirjad, seejärel võrreldakse koolonikasutust muudetud pealkirjapaarides.

Seda, mis on koolon ja selle funktsioon keeles, annab kõige parema ülevaate „Eesti keele käsiraamat”. Käsiraamatu järgi kasutatakse koolonit:

- 1) koondlauses loetelu ees, mille ees on mingi kokkuvõttev sõna;
- 2) saatelause ja talle järgneva otsekõne vahel;
- 3) rindlauses seletava või täpsustava osalause ees;

- 4) tundide ja minutite eraldamiseks;
- 5) suhtemärgina. (EKK 2007: 151)

Uudiste pealkirjades ei tohiks esmapilgul koolonile „Eesti keele käsiraamatu” järgi kohta olla, ent nagu järgnevast analüüsist selgub, kasutatakse neid pealkirjades siiski.

Kooloni kasutamise kohta paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjades on võimalik leida üksikuid seisukohti. Arne Valmis on oma 1990. aasta diplomitöös määratlenud kooloniga pealkirjad kaheosaliste pealkirjade hulka. Kooloniga pealkirju on Valmise järgi peamiselt kaht liiki:

- 1) pealkirjad, kus on olemas ütleja nimi ja otsekõne (Valmis 1990: 58);
- 2) pealkirjad, kus esimene pool annab üldteema ja teine pool nimetab probleemi (Valmis 1990: 10).

Valmis on väitnud, et võrreldes varasemaga, oli pealkirjade kaheosalisus 90ndate alguses uudne (Valmis 1990: 43) ja seega oli selle aja paberlehtedes kaheosalisi pealkirju vähe (Valmis 1990: 59).

Pullerits on 1997. aastal väljaantud raamatus soovitanud pealkirjastamisel interpunktsioonist (sh küsimärkidest, hüüumärkidest, kolmest punktist, semikoolonist jms) hoiduda (Pullerits 1997: 58). Kümnekond aastat hiljem on Hennoste leidnud, et interpunktsiooni võib kasutada mõningate mööndustega Näiteks võib koolonit kasutada juhtudel, kui uudis räägib kellegi ütlusest. (Hennoste 2008: 301). Reet Kasik on kooloni kasutamist pealkirjades põhjendanud asjaoluga, et tänapäeval erinevad ajalehed peamiselt selle poolest, kes saab kellelegi esimesena või mingist uuest vaatenurgast mingit asja kommenteerida (Kasik 2008: 56–57).

Helika Mäekivi on täheldanud, et viimase aja Eesti võrguväljaannete uudiste pealkirjamallid on üha enam võõrmõjulised ning neid kasutatakse aasta-aastalt aina rohkem. Üheks võõrmõjuks on Mäekivi pidanud seda, et pealkirjades kasutatakse liiga palju koolonit (näide nr 16).

(16) Ilmavaatleja: nädalavahetusel paistab päike.

Mäekivi on leidnud, et ilmselt on selle põhjuseks soov hoida pealkirju lühemana, kui nad oleksid juhul, kui kooloni asemel kasutataks näiteks mõnd verbi (näide nr 17).

(17) Ilmavaatleja sõnul / väitel / prognoosi järgi paistab nädalavahetusel päike.
(Mäekivi 2012)

Seda, et kooloniga pealkiri võib ka probleeme tekitada, ilmestab Andrus Ansipi kohtukaebus Õhtulehe peale. Süüdistuse kohaselt omistas Õhtuleht pealkirjaga „Peaminister: Poliitikute ja ärimeeste kõnesid kuulatakse pealt” Ansipile midagi, mida ta pole väitnud. Kohtus arutati, mida tähistab koolon „mõistliku inimese” seisukohast. Kohus andis õiguse Ansipile.

Kohtu seisukoht kooloni kasutamise kohta: „Kohus ei nõustu aga kostja seisukohaga, et kui tegemist ei ole tsitaadiga, siis tegemist ei ole ka faktiväitega. Kõik faktiväited ei ole tsitaadid. Iseenesest on õige kostja väide, et kui avaldatakse enda arusaamist teise isiku poolt öeldust, siis on tegemist hinnanguga teise isiku poolt öeldule. Samas peab olema keskmisele mõistlikule inimesele arusaadav, et on avaldatud ajakirja või toimetuse hinnang teise isiku poolt öeldule. Käesolevad väited ei ole tõepoolest Eesti Keele Instituudi käsiraamatu kohaselt esitatud grammatiliselt korrektselt tsitaadina, sest vastavalt Eesti Keele Instituudi käsiraamatule tuleb vastavat eesti keele reeglitele panna tsitaat jutumärkidesse. Antud juhul on oluline see, kuidas mõistlik inimene st. ajalehe lugeja kostja poolt avaldatud pealkirjadest aru sai. Kohus leiab, et vaatamata sellele, et eelnimetatud pealkirjad ei ole avaldatud jutumärkides võis mõistlik inimene nimetatud pealkirju lugedes aru saada, et tegemist on AA poolt öeldud lausetega ehk siis tsitaadiga. Kohus on eelnevalt tuvastanud, et kostja on 29.05.2012 avaldanud ajalehe esilehel järgmise faktiväite “Kas meie telefonikõnesid kuulatakse pealt? A : pigem on see nii”. Kohus leiab, et ajalehe esilehel avaldatud lausejupist” A : pigem on see” võib mõistlik inimene aru saada, et tegemist on tsitaadiga, see tähendab, et AA on niimoodi öelnud. Samamoodi võib ajalehe 2-3 leheküljel avaldatud pealkirjast:”A : poliitikute ja ärimeeste kõnesid kuulatakse pealt” mõistlik lugeja aru saada, et AA on niimoodi öelnud, st tegemist on tsitaadiga.” (Riigi Teataja)

Niisiis on kooloni kasutamist pealkirjas põhjendatud peamiselt sooviga anda edasi kellegi ütlust või seisukohta. Samas võivad sellised seisukohtade edasiandmised olla eksitavad või valed. Seega peavad pealkirjade kirjutajad olema koolonit kasutades täpsed ja lugejad kirjepandu suhtes kriitilised.

Järgnevalt vaadeldakse, kui palju kasutatakse koolonit Postimehe paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjades, ning kirjeldatakse kogutud andmete põhjal, mis tüüpi koolonile eelnevad fraasid pealkirjades levinud on ning millist funktsiooni nad pealkirjas täidavad. Samuti kirjeldatakse, mil viisil on muudetud pealkirjapaare, kus, kas ühes või mõlemas pealkirjas on koolonit kasutatud.

3.7.1. Koolonile eelnevad fraasitüübid pealkirjades

Kõikidest 756 kogutud pealkirjadest on koolonit kasutatud 80 pealkirjas ehk ligikaudu 11% juhtudest. Kui võrrelda paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirju kooloni kasutamise poolest, siis paberlehele kuulub nimetatud 80 pealkirjast 32 (40%) ja võrguväljaandele 48 (60%). Kogutud andmetest järeldub, et Postimehe paber- ja võrguväljaande Eesti-siseste päeva- ja majandusuudiste pealkirjades koolonit küll kasutatakse, ent seda ei tehta massiliselt, see tähendab, et ei kasutata pooltel või rohkematel juhtudel.

Kuna Kasiku (2008: 56–57) ja Hennoste (2008: 301) järgi kasutatakse koolonit uudise pealkirjades selleks, et edasi anda kellegi ütlust või arvamust, siis on ka käesolevas alapeatükis põhitähelepanu all just need, kellele mingi ütlus või arvamus on omistatud – edaspidi allikad.

Selgitamaks välja, mis tüüpi ja millist tähendust koolonile eelnevad sõnad kannavad, on vaatluse alla võetud kõik 756 pealkirja. Neist 756st on koolonit sisaldavad pealkirjad valitud kordumatuse printsiibil: kui pealkirjapaaris on koolonile eelnev sõna või sõnad identsed, on analüüsi kaasatud vaid üks neist. Kui pealkirjapaaris on koolonile eelnev sõna või sõnad mingil viisil erinevad (v.a suure ja väikse algustähe erinevused), siis on mõlemad pealkirjad analüüsi kaasatud.

Sellise valiku tulemusena on analüüsi jäänud 54 pealkirja. Neist pealkirjadest on valitud kooloni ees olevad sõnad, mis on omakorda jagatud tüübi järgi kahte rühma.

1. Allikad (50).

- a) Isikunimi:** *Tarmo Miilits, Ilves, Parts, Tsahkna, Valner (Sulev Valner), Paet, Savisaar, Aaviksoo, Obama, Bērziņš* (10).
- b) Institutsiooninimetused:** *maanteeamet (2x), Kinnisvarafirmade Liit, politsei (2x), välisministeerium, haiglate liit, ministeerium, Eesti Pank, riigikontroll (2x), MTA, KRA, turismiministeerium, Egiptus* (15).
- c) Ametinimetused:** *Saksamaa president, uus piirivalvejuht, börsijuht, volikogu liige, advokaat, CIA eksjuht, Väinamere Liinide juht, ekspert (2x), lastekaitsjad* (10).
- d) Firmanimetused:** *Estonian Air, Elektriraudtee, EMT, TV3* (4).
- e) Üldnimetus:** *komisjon, advokaadibüroo* (2).
- f) Asukohaviide:** *küsitlus, audit, uuring (2x), analüüs (2x), palgauuring, energiaturg.ee (2x)* (9).

2. Sissejuhatavat laadi sõnad (4): *esimesed pildid, õnne juubilarile, presidendi soolo, video.*

Nimede ja nimetuste poolest jagunevad koolonile eelnevad sõnad isikunimedeks, institutsiooni-, ameti- ja firmanimetusteks. Peale nimetatute saab eristada veel üldnimetusi, asukohaviiteid ja sissejuhatavat laadi sõnu. Üldnimetuste alla on paigutatud sõnad, mis ei viita ühelegi kindlale firmale ega institutsioonile, vaid mis märgivad üldist liiginimetust. Allika asukohale viidatavate puhul on tegemist sõnadega, mille abil osutatakse mingile uuringule või küsitlusele, millest on midagi selgunud ja mille põhjal midagi järeldatakse. Sissejuhatavat laadi sõnade puhul on tegemist sõnadega, mis üldistavad ja lühidalt juhatavad sisse koolonile järgneva (näide nr 18). Need on justkui lühikesed põhipealkirjad ja erinevad seega sisuliselt ülejäänud ülalnimetatud kuuest põhitüübist. Kuna käesoleva töö materjali hulgas on sissejuhatavat laadi sõnadega pealkirju väga vähe, ei ole täpsemalt nende kohta midagi võimalik väita.

(18) 210. a) *Esimesed pildid:* sellised näevad välja Tallinna uued trammid.

Kõige rohkem kasutatakse kooloniga pealkirjades kooloni ees institutsiooninimetusi (27,7%), seejärel isiku- (18,5%) ja ametinimetusi (18,5%). Neile järgnevad asukohaviited (16,7%), sissejuhatavat laadi sõnad (7,4%) ja firmanimetused (7,4%) ning viimasena üldnimetused (3,7%).

Seda, kuidas jagunevad ülalnimetatud tüübid paber- ja võrguväljaande uudiste pealkirjade vahel, näitab tabel 1. Tabelis esitatud andmed on kogutud 80 kooloniga pealkirjast, sest tabeli eesmärk on kirjeldada allikate arvulist jaotumist.

Tabel 1. Koolonile eelnevate fraasitüüpide jaotus kahe meediumi piires.

Fraasitüüp	Paber- väljaanne	Võrgu- väljaanne
1. Isikunimi	8	9
2. Institutsiooninimetus	10	12
3. Ametinimetus	5	8
4. Firmanimetus	2	4
5. Üldnimetus	1	2
6. Asukohaviide	5	9
7. Sissejuhatavat laadi sõnad	1	4
Kokku	32 (40%)	48 (60%)

Tabelist 1 selgub, et sissejuhatavat laadi koolonile eelnevaid sõnu kasutatakse pigem võrguväljaande uudiste pealkirjades. Üks põhjus, miks see nii on, võib olla seotud võrguväljaande mitmekesiste andmeedastusvõimalustega. Näiteks on võrguväljaandesse lihtne üles seada suuremahulist pildigaleriid. Ka video vaatamine on ainuvõimalik vaid ekraanilt. Nimetatud iseloomulike omaduste poolest on võrguväljaandes tõenäolisemad ka sõnad nagu *video*, *esimesed pildid* jms.

Peale sissejuhatavat laadi sõnade kasutatakse võrguväljaande uudiste kooloniga pealkirjades paberväljaandega võrreldes rohkem asukohaviiteid. Peaaegu võrdselt kasutatakse nii paber- kui ka võrguväljaande kooloniga pealkirjades isikunimesid ja üldnimetusi. See kinnitab Kasiku seisukoha, et tänapäeval on väljaannetes tähtis see,

kes enne millegi kohta arvamust avaldab (Kasik 2008: 56–57). Seega on nii paber- kui ka võrguväljaannetes isikunimed kooloniga pealkirjades võrdselt esindatud.

Kui vaadelda kooloniga pealkirjade koolonile eelnevate sõnade sõnaliiki, siis kõikidel juhtudel on tegemist substantiividega, verbi on kasutatud vaid ühel juhul (näide nr 19).

- (19) 106. a) Elektriraudtee *tunnistab*: rongijuht jättis reisijate teavitamise tagaplaanile.

Näites 19 on võrguväljaande uudise pealkiri ning selles on kasutatud nii koolonit kui ka verbi. Mäekivi järgi kasutatakse koolonit verbi asemel seepärast, et pealkirju lühemana hoida (Mäekivi 2012). Kuna võrguväljaandes ei ole pealkirjaruum nii piiratud kui paberlehes, siis ilmselt on kooloni ja verbi kooskasutamine selles pealkirjas ka tähelepanuta jäänud. Samas on võimalik, et verbiga *tunnistab* on tahetud rõhutada Elektriraudtee eksimust ja seega on teadlikult pealkirja kirjutamisel vea tegemisele rõhutatud. Paberlehes on sama uudise pealkirjas koolon alles ja verb kaotatud (näide nr 20).

- (20) 106. b) *Elektriraudtee*: rongijuht ei teavitanud reisijaid piisavalt.

Järgmises alapeatükis on vaatluse all muudetud pealkirjapaarid ning keskendutakse kooloniga seotud muudatustele.

3.7.2. Koolon muudetud pealkirjapaarides

Muudetud pealkirjapaare on 222, kokku 444 pealkirja. 444 pealkirjast 52s (11,7%) on kasutatud koolonit ning neist 52st on omakorda 17 (32,7%) paberlehe ja 35 (67,3%) võrguväljaande uudise pealkirja. Seega on Postimehe muudetud pealkirjapaaride hulgas poole rohkem selliseid võrguväljaande uudiste pealkirju, kus koolonit on kasutatud. Järgnevalt kirjeldatakse, millist tüüpi kooloniga pealkirju eelistatakse paberlehes ja millist tüüpi võrguväljaandes.

Analüüsi on valitud pealkirjapaarid, kus, kas paber- või võrguväljaande ühes või mõlemas pealkirjas, on kasutatud koolonit. Selliseid paare on kokku 52.

Kooloni kasutuse poolest jagunevad pealkirjapaarid laias laastus kolme suurde rühma.

1. Ainult võrguväljaande uudise pealkirjas on koolon (40,4%):

- a) võrguväljaande pealkirjas on kasutatud koolonit, kuid paberlehes see puudub (6);
- b) võrguväljaande pealkirjas on koolon ja koolonile eelnevad allikad või sissejuhatavat laadi sõnad olemas, paberlehe pealkirjas need puuduvad (13);
- c) võrguväljaande pealkirjas on koolon; paberlehes koolon puudub ja allikaid või sissejuhatavat laadi sõnu on muudetud (2).

2. Ainult paberlehe uudise pealkirjas on koolon (5,8%):

- a) paberlehe pealkirjas on kasutatud koolonit; võrguväljaande pealkirjas koolon puudub; allikas on ümbersõnastatud (1);
- b) paberlehe pealkirjas on kasutatud koolonit; võrguväljaande pealkirjas on kooloni asemel verb (1);
- c) paberlehe pealkirjas on koolon, võrguväljaande pealkirjas ei ole koolonit ega allikat või sissejuhatavat laadi sõnu (1).

3. Pealkirjapaari mõlemas pealkirjas on koolon (53,8%):

- a) mõlemas pealkirjapaari pealkirjas on koolon ja allikad või sissejuhatavat laadi sõnad (24);
- b) mõlemas pealkirjapaari pealkirjas on koolon ja allikad või sissejuhatavat laadi sõnad; võrguväljaande pealkirjas on kooloni ees olevad allikad või sissejuhatavat laadi sõnad täheruumide arvult pikemad, paberlehe pealkirjas lühemad (4).

Kõige rohkem on selliseid kooloniga pealkirjapaare, kus koolon ja allikad või sissejuhatavat laadi sõnad on mõlemas pealkirjas olemas (53,8%). Samuti on rohkem selliseid pealkirjapaare, kus võrguväljaande uudise pealkirjas on koolon ja allikad või sissejuhatavat laadi sõnad olemas, paberlehe pealkirjas aga mõlemad osad puuduvad

(25%). Kuues paaris 52st (11,5%) on koolon võrguväljaande uudise pealkirjas olemas, ent paberlehe pealkirjas on selle asemel verb. Kõige vähem on juhtumeid, kus võrguväljaande uudise pealkirjas koolonit ei ole, ent paberlehes on – kokku 5,8%. Jaotises 2c on üks juht 27st, kus paberlehe pealkiri on pikem võrguväljaande pealkirjast (paar nr 116).

Tulemuste põhjal saab väita, et kui pealkirjapaari ühes pealkirjas on koolonit kasutatud, siis on see suure tõenäosusega kandunud üle ka pealkirjapaari teise pealkirja. Teine levinud viis on koolon ja sellele eelnevad allikad või sissejuhatavat laadi sõnad üldse pealkirjast välja jätta ja piirduda allesjäänud infoga. Kui arvestada uurijate arvamusega, et koolonit võiks kasutada minimaalselt ja põhjendatud juhtudel, siis tegelikkuses ei häiri kooloni kasutamine ei toimetajat ega lugejat. Ilmselt on kooloni ja sellele eelneva allika või sissejuhatavat laadi sõnade kasutus paberlehe pealkirjades, võrreldes võrguväljaande pealkirjadega, suuresti keelekasutust jälgivate töötajate pärusmaa. Kui vaadata näidet 21, siis paberlehe pealkirjast on kadunud vaid väite autor (*Kinnisvarafirmade Liit*) ja koolon. Samas edastab paberlehe pealkiri endiselt sama informatsiooni, mis võrguväljaande uudise pealkirigi. Seda, kas ja kes sellise järelduseni on jõudnud, tutvustatakse lähemalt uudises endas. Võrguväljaande pealkirjas on kooloni kasutamise muuten info hulk, mille abil antakse lugejale veel üks osapool lisaks. Selle tõttu on vaid pealkirjas oleva info hulka arvestades võrguväljaande lugeja teadmine paberlehe lugeja teadmisest, enne uudise enda lugema hakkamist, suurem.

(21) 16. a) *Kinnisvarafirmade Liit*: noored kardavad kinnisvara osta.

b) Noored kardavad kinnisvara osta.

Kui vaadata, millistes pealkirjades koolonit vähem kasutatakse, võib väita, et koolon tuleb pealkirjadesse võrguväljaande uudiste pealkirjadest. Kui 52 paarist kolmes on koolonit kasutatud vaid paberlehe pealkirjas ja mitte võrguväljaande uudise pealkirjas, siis võib järeldada, et võrguväljaande uudise pealkirjades on kooloni kasutamine loomulikum kui paberlehe pealkirjas. Tabelis 2 on välja toodud kooloniga pealkirjade jaotise sisuline pool ehk on näidatud, milliseid koolonile eelnevaid sõnu on pealkirjadesse lisatud või pealkirjadest välja jäetud.

Tabel 2. Allikate ja sissejuhatavat laadi sõnade väljajätt, lisamine või asendamine kooloniga pealkirjapaarides.

Pealkirjapaaride tüüp kooloni kasutamise poolest	Allikad ja sissejuhatavat laadi sõnad
1.	
a)	maanteeamet, Parts, CIA eksjuht, Estonian Air, Paet, lastekaitsjad
b)	Kinnisvarafirmade Liit, TV3, video, ekspert, küsitlus, MTA, energiaturg.ee, KRA, uuring (2x), maanteeamet, esimesed pildid, õnne juubilarile
c)	Saksamaa president / Joachim Gauck* uus piirivalvejuht / Kruusmaa
2.	
a)	Bērziņš
b)	Välisministeerium
c)	Ministeerium
3.	
a)	riigikontroll (2x), Tsahkna, komisjon, Väinamere Liinide juht, Savisaar, politsei, audit, EMT, Aaviksoo, energiaturg.ee, Tarmo Miilits, Ilves, börsijuht, volikogu liige, haiglate liit, politsei, ekspert, presidendi soolo, analüüs (2x), palgauuring, Obama, Eesti Pank
b)	advokaadibüroo / advokaat Sulev Valner / Valner Elektriraudtee tunnistab / Elektriraudtee turismiministeerium / Egiptus

* Allikad ja sissejuhatavat laadi sõnad, mille vahel on kaldkriips, tähistab esimesena kirjutandu võrguväljaandes ja teine paberlehes esitatut.

Tüübis 1c on kaks sarnast juhtumit, kus paberlehes on eelistatud isikunime ja võrguväljaande uudise pealkirjas ametinimetust (näide nr 22 ja 23).

- (22) 24. a) *Uus piirivalvejuht*: võtame Miiduranna juhtumit õppetunnina.
b) *Kruusmaa* võtab Miiduranna juhtumit kui õppetundi.

- (23) 23. a) *Saksamaa president*: Rail Baltic on oluline poliitiline projekt.
b) *Joachim Gauck* toonitas Rail Balticu tähtsust.

Eelistuse põhjuseks võib olla soov viidata konkreetsetele inimestele kasutades selleks nende isikunimesid. Teine põhjus võib olla soov kasutada pikemate ametinimetuste asemel lühemaid isikunimesid. Ühel juhul on kasutatud vaid perekonnanime, teisel juhul nii ees- kui ka perekonnanime (vt ka alapeatükki 3.4).

Tüübi 3c puhul, kus on paberlehe pealkirja lühendatud või valitud võrguväljaande uudise pealkirjas olevaga võrreldes lühem variant, on ilmselt põhjuseks koolonile eelneva sõna liigne pikkus (näide nr 24).

- (24) 40. a) *Advokaadibüroo*: Savisaare honorar hõlmab kuut raamatut.
b) *Advokaat*: Savisaare honorar hõlmab kuut raamatut.

Samuti on koolon alles jäetud enamikus pealkirjades, kus koolonile eelneb isikunimi. Seega on isikunimi koos kooloniga kindel ühend ja sellest loobumine ei ole hädavajalik. Kuna koolonit kasutatakse kirjakeeles otsekõne ja saatelause vahel, on ilmselt pealkirjas ka konkreetse inimese ja tema ütluse vahel (nn „mõistliku inimese” seisukohast) tugevam side, kui näiteks üldisema allikaviite ja selle sisu vahel.

3.8. Ellipsid pealkirjades

Elliptilised laused on laused, kust on mingi lauseosa välja jäetud. Välja võib olla jäetud:

- 1) teatud lausetes sageli korduv, neile ehituslikult tüüpiline element;
- 2) niisugune lauseosa, millele on lauses endas või selle lähikontekstis olemas analoog.

Lausesüntaksi huvialasse kuuluvad ennekõike esimest liiki väljajätud. Neist tavalisim on verbi *olema* ellips, mida esineb pealkirjades, kõnekäändudes jms. (EKK 2007: 514–515) Pealkirju, kus verb puudub, on nimetatud silt-pealkirjadeks (Hennoste 2008: 301). Valmise järgi on elliptiliste pealkirjade üks peamisi eeliseid see, et nad annavad edasi uudise kõige olulisemat infot (Valmis 1990: 10).

Analüüsitava materjali hulgas on silt-pealkirjapaare 12. Neis pealkirjapaarides on ellipsid kõigis paberlehe pealkirjades (100%), kolmel korral on ellipsid ka võrguväljaande pealkirjas (25%), ülejäänud üheksal juhul on ellipsid võrguväljaande uudiste pealkirjades asendatud verbidega (75%) (näide nr 25). Silt-pealkirjadest on põhiliselt välja jäänud *olema*-verb (10 juhul ehk 83,3%) ja enamasti on tegemist majandusuudiste pealkirjadega (8 juhul ehk 66,7%). Silt-pealkirjade hulka kuulub ka üks juht 27st, kus paberlehe pealkiri on pikem võrguväljaande omast (paar nr 128). Selles paaris on paberlehe pealkirjas verb olemas, ent võrguväljaande omas see puudub.

- (25) 55. a) Eesti automüük *oli* Euroopas esimesel poolaastal suurima kasvuga.
b) Eesti automüük Euroopas suurima kasvuga.

Seega on silt-pealkirjad iseloomulikumat Postimehe paberväljaandele. Üheks põhjuseks võib-olla asjaolu, et verbi väljajätmisega kahaneb pealkirja pikkus ja seepärast on lihtsam seda ka paberlehe küljele paigutada. Samas eeldab töö autor, et lihtsam on lugeda lauset, kus verb on olemas. Kuna võrguväljaannet loetakse enam kiire ülevaate saamiseks, siis võib-olla on seepärast verbiga pealkirju võrguväljaandes rohkem kui paberlehes.

3.9. Impersonaal pealkirjades

Tegumood ehk geenus on verbi grammatiline kategooria, mis väljendab lause tegevussubjekti suhet grammatilise subjektiga. Tegumoekategoorial on kaks liiget: aktiiv ja passiiv. Aktiivlause tegevussubjekt on normaaljuhul identne grammatilise subjektiga. Passiiv seevastu väljendab seda, et tegevussubjekt on lause grammatilise subjekti positsioonist välja tõrjutud. Traditsioonilised nimetused on personaal ehk isikuline tegumood ja impersonaal ehk umbisikuline tegumood. Personaal on tegumoekategooria neutraalne liige, mille puhul tegevussubjekt tavaliselt realiseerub lauses grammatilise subjektina. Impersonaal näitab seda, et tegevussubjektiks on keegi inimene, nn umbisik, kes jääb lauses väljendamata. (EKK 2007: 273)

Kuna nii paber- kui ka võrguväljaande uudiste pealkirjad võiksid olla täpsed, sisutihedad, subjekti ja predikaati sisaldavad laused ning neis peaks impersonaali vältima (vt alapeatükki 1.3), siis järgnevalt pöörataksegi tähelepanu võimalikule impersonaali kasutamisele pealkirjades. Hennoste on impersonaali kasutamist pealkirjas, tegija udustamise ja tegevuse passiivseks muutmise tõttu, pidanud üheks põhiveaks (Hennoste 2008: 301).

Käesolevas alapeatükis on vaatluse all 222 muudetud pealkirjapaari ja analüüsi tulemusena on kindlaks tehtud, et neist 28s (12,6%) on kasutatud impersonaali. Seega on Postimehe võrgu- ja paberväljaande pealkirjades kasutatud impersonaali pigem tagasihoidlikult. Võrreldes impersonaali kasutamist paber- ja võrguväljaandes, siis on selgunud, et 28 pealkirjapaari hulgas on üheksal korral (32,1%) muudetud personaaliga võrguväljaande uudise pealkirja nii, et paberlehes on samasisulise uudise pealkiri impersonaalis (näide nr 26).

(26) 179. a) *Rõivas plaanib keelata* alaealiste e-sigarettide tarvitamise.

b) Alaealistele *keelatakse* e-sigaretid.

Üks põhjus, miks selline muutus on tehtud, võib seisneda selles, et võrguväljaande uudise pealkiri on personaali tõttu liiga pikk ja impersonaali abil on võimalik pealkirja

lühendada (vrd *keelatakse / Rõivas plaanib keelata*). Teine põhjus võib olla sisuline: pealkirjapaare võrreldes on selgunud, et impersonaali kaldutakse kasutama pealkirjades, kus tegevussubjektideks on politsei, kohus või mõni muu inimeste vabadust seaduse alusel piirav või õigust mõistev subjekt. Selliseid pealkirjapaare on analüüsitava materjali hulgas kaheksa (28,6%). Kuna tegemist on süüdimõistmiste või politsei tegevuse kirjeldamisega, siis ei tohiks lugeja seisukohalt tegevussubjekti mitternimetamine paberlehe pealkirjades segadusttekitav olla (näide nr 27).

- (27) 109. a) *Kohus saatis* 193-kilomeetrise tunnikiirusega kihutanud Vene kodaniku arestikambrisse.
b) Kihutanud Vene kodanikule *määrati* arest.

Niisiis on paberlehes vaikimisi eeldatud, et lugeja on teadlik, kellel on Eestis õigus areste määrata ja seetõttu on uudise pealkirjas kasutatud impersonaali (*määrati*). Seevastu on võrguväljaande uudise pealkiri pikk ja sisukas ning kasutatud on personaali (*kohus saatis*). Kuna võrguväljaandes ei ole pealkirja pikkus määravaks, siis võib ka seetõttu olla personaali kasutamine tavapärasem. Seda, et paberlehe pealkirjades eelistatakse impersonaali rohkem kui võrguväljaande uudiste pealkirjades, näitab asjaolu, et vaid kahel juhul 28st (7,1%) on pealkirjapaarides toimunud vastupidine protsess: võrguväljaande uudise pealkirjas on kasutatud impersonaali, kuid paberlehe pealkirjas personaali (näide nr 28).

- (28) 180. a) *Tehnopolis* hakatakse kasvatama inimeste tüvirakke.
b) *Tehnopol* hakkab kasvatama inimese tüvirakke.

Muudetud pealkirjapaaride hulgas on ka 10 juhul (35%) mõlemas pealkirjas impersonaal, seega ei ole võrguväljaande uudise pealkirjas kasutatav geenus olnud paberlehe pealkirjas muutmise allikaks ja vajadus impersonaali asendamise järele personaaliga ei ole nii suur kui eelnevalt analüüsitud kooloni väljajätt paberlehe pealkirjade hulgast.

Ülejäänud 9 pealkirjapaari (32,1%) suhtes ei ole võimalik geenuse muutmist kahe meediumi piires võrdlevalt analüüsida, sest nende puhul on ühes pealkirjas impersonaali kasutatud, ent teises pealkirjas on pealkirja muudetud nii, et muutunud on pealkirja fookus või sõnastus.

Analüüsist järeldub, et Postimehe paber- ja võrguväljaande pealkirjades kasutatakse impersonaali tagasihoidlikult. Kui selline valik on siiski tehtud, on impersonaal rohkem levinud paberlehe uudiste pealkirjades. Uudiste temaatikat arvesse võttes võib väita, et impersonaali kaldutakse kasutama kriminaalseid sündmusi kirjeldavate artiklite pealkirjades.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli võrrelda paberlehe ja võrguväljaande samasisuliste uudiste põhipealkirju, arvestades seejuures nii meediumite iseärasustega kui ka võimalike mõjudega lugejale. Töö esimeses peatükis tutvustati teoreetilist tausta. Toodi välja paber- ja võrguväljaande peamised erinevused ja nimetati uudiste pealkirjade funktsioone. Uudiste pealkirjade kaks põhifunktsiooni on lugeja tähelepanu võitmine ja uudise sisu osaline või täielik kokkuvõtmine. Samuti toodi välja mitmeid soovitusi, mida eri autorid on pealkirjade kirjutamiseks andnud. Soovituste põhjal võis järeldada, et pealkirjastajad peavad esmalt arvestama väljaande tehniliste võimaluste ja ettenähtud ruumiga. Teiseks peavad pealkirjastajad olema teadlikud sihtrühma ootustest, teadmistest ja võimalikest valikutest.

Teises peatükis tutvustati uurimismeetodit ja -materjali. Töö kuulub meediatekstide uurimise valdkonda ja selles kasutati võrdleva analüüsi meetodit. Kogutud materjali analüüsiti nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. Magistritöös kasutatav materjal koguti Postimehe 28 paberväljaandest, mis ilmusid ajavahemikus 02.07.2013–31.08.2013, ja Postimehe võrguväljaandest ajavahemikus 03.07.2013–30.08.2013. Nii saadi 378 pealkirjapaari ehk 756 pealkirja. Neist 378 pealkirjapaarist oli 222 muudetud (58,7%) ja 156 (41,3%) muutmata. Seega sai väita, et Postimehe paber- ja võrguväljaande samasisuliste uudiste pealkirju pigem muudetakse.

Kolmandas ja ühtlasi töö suurimas peatükis keskenduti materjali analüüsile. Esmalt leiti, et Postimehe uudiste pealkirjad jagunevad üldplaanis deklaratiivseteks pealkirjadeks, kus on esitatud kokkuvõtlikult artikli põhiteave, ja kujundlikeks pealkirjadeks, mille eesmärk on intrigeerida ja tekitada küsimusi.

Seejärel analüüsiti täheruumide arvu abil pealkirjade pikkusi. Paberväljaande 222 pealkirja keskmine täheruumide arv oli 41,5 ja vastavate võrguväljaande pealkirjade keskmine 56,0. Muutmata pealkirjapaaride keskmine täheruumide arv oli 41,3 ja seega

oli nende pealkirjade pikkus võrreldav muudetud pealkirjapaaride paberväljaande pealkirjadega. Kõige rohkem oli pealkirjapaare, kus võrguväljaande uudiste pealkirjad oli paberväljaande uudiste pealkirjadest pikemad (85,1%). Teisel kohal olid pealkirjapaarid, kus paberväljaande pealkirjad oli täheruumide arvu poolest pikemad võrguväljaande omadest (12,2%), ja viimasel kohal paarid, kus paberlehe ja võrguväljaande samasisuliste uudiste pealkirjade täheruumide arv oli sama (2,7%).

Alates alapeatükist 3.2 keskenduti materjali sisulisele analüüsile. Esmalt võeti vaatluse alla pealkirjades kasutatavad verbi laiendid. Selgus, et kõige rohkem puudusid paberlehe pealkirjadest tegevuse asjaolusid kirjeldavad adverbiaalid, sealhulgas lokaal- (26%) ja temporaaladverbiaalid (50%). Neile järgnesid kvantumiadverbiaalid (12%).

Alapeatükis 3.3 pöörati tähelepanu substantiivi laienditele. Analüüsist selgus, et võrreldes võrguväljaande uudiste pealkirjadega olid samasisuliste paberlehe uudiste pealkirjadest atribuudid kadunud 32,4% juhtudest. Atribuudi väljajätt või lisamine ei pruugi muuta lauseehitust, küll aga väheneb seetõttu info kvantiteet.

Järgneva alapeatüki (3.4) eesmärk oli kirjeldada, kuidas muutusid paberlehe ja võrguväljaande muudetud pealkirjapaarides isikunimed, tiitlid ja ametinimetused. Pealkirjapaare võrreldes selgus, et ükskõik millist isikule viitamise varianti pealkirjades kasutati, oli muutmise korral paberlehe pealkiri, võrreldes võrguväljaande samasisulise uudise pealkirjaga, alati mõne nimeosa või nimetuse poolest lühem või oli mingi osa sellest asendatud lühema variandiga.

Alapeatükis 3.5 olid põhitähelepanu all pealkirjapaaride erinevused, mis põhinesid fraaside ja sõnade asendustel. Pealkirjapaarides, kus paberlehe pealkiri oli võrguväljaande pealkirjast lühem, võis peamiseks asenduse põhjuseks pidada paberlehe pealkirja piiratud ruumi. See tähendab, et paberlehes asendati pikemad võrguväljaande pealkirjas kasutatud fraasid või sõnad lühemate, kuid sarnase tähendusega fraaside või sõnadega. Vastupidise asenduse puhul pidas töö autor põhjuseks mängulisema või kujundlikuma pealkirja taotlust.

Lühendite ja nende lahtikirjutatud vastete kasutust vaadeldi alapeatükis 3.6. Selgus, et paberlehe uudiste pealkirjades eelistatakse lühendit selle lahtikirjutatud vastetele ja seda ka juhtudel, kui tegemist võib olla üldsusele vähetuntud lühendiga.

Alapeatüki 3.7 eesmärk oli anda ülevaade kooloni kasutamisest pealkirjades. Kõigepealt leiti, et kõigest 756 pealkirjast oli koolonit kasutatud ligikaudu 11%. Paberlehe pealkirjades oli koolonit 40% juhtudest ja võrguväljaandes 60%. Andmete põhjal võis järeldada, et Postimehe paber- ja võrguväljaande Eesti-siseste päeva- ja majandus-uudiste pealkirjades koolonit küll kasutatakse, ent seda ei tehta pooltel või rohkematel juhtudel. Samuti pöörati tähelepanu koolonile eelnevatele sõnadele ja leiti, et tüübi järgi jagunevad need allikateks ja sissejuhatavat laadi sõnadeks. Viimased olid iseloomulikud võrguväljaande pealkirjadele.

Alapeatükkides 3.8 ja 3.9 vaadeldi elliptilisi ja impersonaaliga uudiste pealkirju. Ilmnes, et paberlehtedes olid mõlemad ülekaalus ja võrguväljaandes eelistati seega väljajäätude ja impersonaalita pealkirju.

Tehtud analüüs kinnitas hüpoteesi, et paberlehe uudiste pealkirjad on lakoonilisemad kui seda on vastavad võrguväljaande uudiste pealkirjad. Põhjus peitub tõenäoliselt paberlehe pealkirja piiratud ruumis, kuid see võib olla seotud ka paberlehe ülesehitusega: paberlehe pealkirjas ei pea olema palju informatsiooni, sest lugeja saab uudise sisuga tutvuda lisaliigutusi tegemata. Võrguväljaande pealkirjad peavad püüdma ennekõike lugeja tähelepanu ja seepärast on need ka täpsemalt sõnastatud.

Lugeja seisukohalt olid võrguväljaande uudiste pealkirjad aga paberlehe pealkirjadest inforikkamad ja lugejate eri teadmistepagasiga enam arvestavad. Seda, miks võrguväljaande pealkirjad on konkreetsemad ja täpsemad, kui vastavad paberlehe pealkirjad, võib selgitada ka võrguväljaande ülesehitusega. Lugeja peab väljaande pealehelt saama pealkirja kaudu piisavalt selget ja hõlpsalt loetavat, ühemõttelist teavet ning seega on täpsem uudise sisu edastamine võrguväljaande pealkirjades vajalikum.

KIRJANDUS

- Adam jt = Adam, Pegie Stark, Sara Quinn, Rick Edmonds 2007.** Eyetracking the news. A study of print and online reading. Poynter: The Poynter Institute.
- Barthelson, Maria 2002.** Reading behaviour in online news reading. Graduation project. Lund University: Department of Cognitive Science; <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=1329001&fileOid=1329002>. Vaadatud 27.01.2014.
- Bell, Allan 1991.** The language of news media. Blackwell. Oxford UK & Cambridge MA.
- Conboy, Martin 2007.** The language of the news. London, New York: Routledge.
- Dor, Daniel 2003.** On newspaper headlines as relevance optimizers. – Journal of Pragmatics 35, 695–721.
- Eesti Meedia;** <http://www.eestimeedia.ee/ettevotted-ja-brandid/eesti-ettevotted/aspostimees>. Vaadatud 11.03.2014.
- EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 2007.** Eesti keele käsiraamat. Kolmas, täiendatud trükk. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Engelbrechtsen, Martin 2006.** Writing for the web: an introduction to online journalism. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.
- Hennoste, Tiit 2008.** Uudise käsiraamat. Kuidas otsida, kirjutada, toimetada ja serverida ajaleheuudist. Teine, täiendatud trükk. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Holmqvist jt = Holmqvist, Kenneth, Jana Holsanova, Maria Barthelson, Daniel Lundqvist 2003.** Reading or scanning? A study of newspaper and net paper reading, – The mind's eye: cognitive and applied aspects of eye movement research. Ed. by Jukka Hyönä, Ralph Radach, Heiner Deubel. Elsevier Science, 657–670; <http://www.lucls.lu.se/jana.holsanova/PDF/Holmqvist%20et%20al.pdf>. Vaadatud 18.05.2013.

- Ifantidou, Elly 2009.** Newspaper headlines and relevance: Ad hoc concepts in ad hoc contexts. – Journal of Pragmatics 41, 699–720.
- Kasik, Reet 2008.** Uudistekstide struktuur ja keelekasutus. – Tekstid ja taustad V. Meediatekstide keelekasutus ja selle sotsiokultuurilised taustad. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 44–63.
- Kaukvere, Tiina 2011.** Postimehe *online*-väljaande lugemine üliõpilaste hulgas. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Kaukvere, Tiina 2013.** Postimehe paber- ja veebiväljaande lugemine üliõpilaste hulgas. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Kress, Gunther 2003.** Literacy in the new media age. Routledge. London and New York.
- Kurvits, Roosmarii 2010.** Eesti ajalehtede välimus 1806–2005. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Lin jt = Lin, Carolyn, Michael B. Salwen, Bruce Garrison, Paul D. Driscoll 2005.** Online news as a functional substitute for offline news. – Online news and the publik. Ed. by Michael B. Salwen, Bruce Garrison, Paul D. Driscoll. London: Lawrence Erlbaum Associates, 237–255.
- Mihelson, Helen 2012.** Lugejate reaktsioon veebiartikli pealkirjale kui tähelepanu äratajale. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- Mäekivi, Helika 2012.** Pealkiri!Pealkiri?Pealkiri...;
<http://www.paevakera.ee/blog/pealkiri-pealkiri-pealkiri/#more-901>. Vaadatud 01.03.2013.
- Nielsen, Jakob 2009.** First 2 words: A signal for the scanning eye;
<http://www.useit.com/alertbox/nanocontent.html>. Vaadatud 28.03.2013.
- Ojand, Ene 1966.** Pealkiri ajalehes. Tallinn: Tartu Riiklik Ülikool.
- Opermann, Signe 2009.** Konkreetse ajalehenumbri loetavus. Tähelepanu äratamise ja säilitamise võtted. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.
- Pullerits, Priit 1997.** Ajakirjanduse põhižanrid. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Randver, Kristina 2013.** Kes on Postimehe lugeja? – Postimees 10. jaanuar; <http://arvamus.postimees.ee/1098636/kes-on-postimehe-lugeja/>. Vaadatud 09.03.2014.
- Reah, Danuta 1998.** The language of newspapers. London: Routledge.
- Riigi Teataja.** Kohtuasi nr 2-12-22107/10; https://www.riigiteataja.ee/kohtuteave/maa_ringkonna_kohtulahendid/menetlus.html?kohtuasjaNumber=2-12-22107/10. Vaadatud 12.05.2014.
- Shie, Jian-Shiung 2010.** Lexical feature variations between New York Times and Times Supplement news headlines. – Concentric: Studies in Linguistics 36, 79–103; http://www.concentric-linguistics.url.tw/issues_detail.php?nid=24. Vaadatud 21.02.2014.
- Stovall jt = Stovall, James Glen, Charles C. Self, L. Edward Mullins 1984.** Online editing. Englewood Cliffs (New Jersey): Prentice-Hall.
- Stovall, James Glen 2004.** Web journalism: practice and promise of a new medium. Boston: Pearson.
- TNS Emor.** TNSMetrixi igapäevane veebilehtede külastatavuse statistika; <http://tnsmetrix.emor.ee/>. Vaadatud 11.03.2014.
- Tähismaa, Inno 2003.** Online uudised Eesti ajalehtedes. Bakalaureusetöö. Sotsiaalteaduskond. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Valmis, Aarne 1990.** Pealkiri ajalehes kui üks lugemist mõjutav tegur. Diplomitöö. Tartu Ülikool, žurnalistika kateeder.
- Vengerfeldt, Pille, Pille Runnel 2004.** Uus meedia Eestis. – Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004. Toim. Peeter Vihalemm. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 233–256.
- Ward, Mike 2002.** Journalism online. Oxford: Focal Press.

COMPARISON OF NEWS HEADLINES IN PRINTED AND ONLINE VERSIONS OF THE NEWSPAPER POSTIMEES. SUMMARY

The aim of this master thesis is to contribute to the research of news headlines. This has been done by comparing online and printed version headlines of the same news in the Estonian newspaper Postimees. For the research 378 random news items were selected, their headlines in online and printed versions recorded (in total 756 headlines), differences documented and analysed in terms of linguistics and possible effects towards the paper's readers.

The first conclusion of the analysis was that the newspaper Postimees has the tendency to rather change the headlines of news when moved between printed and online versions. The analysis also confirmed the hypothesis that headlines in printed media are more concise than the headlines of the same news in online media. The reasons for such behaviour are probably found in space restrictions and the structure of printed media where the headline and the news itself are visually accessible on the same page. In online media the main role of the headline is to catch the attention of readers among the bulk of other news ad websites available on the web. As such you might also assume that the amount of marketing language and style is much more widespread in online media, however this was not the case. This might be related to the fact that the corpora consisted of national and economic news where the marketing effect would not be that large. Finally, it was visible that news headlines in online media are more informative than compared headlines in printed media and are more easily understandable for readers of various knowledge levels. The reasons for this might come from the structure of the online newspapers where readers have access to a large amount of information at once and the headlines need to be more simple, clear and unambiguous when compared to headlines in printed media.

LISA

Muudetud pealkirjapaarid

Pealkirja- paari järjekorra- number	Samasisuliste uudiste pealkirjad a) võrguväljaande pealkiri; b) paberlehe pealkiri	Uudise avaldamis- kuupäev
1.	a) Maanteeamet: lubatud piirkiirus võib veelgi väheneda b) Maanteeamet on valmis kohati piirkiirust vähendada	01.07.13 02.07.13
2.	a) Ilves loobus kahe korteri kaasomandist Saksamaal b) President Ilves loobus korteriomanditest Saksamaal	01.07.13 02.07.13
3.	a) Tänašest vähenesid Euroopa Liidu sisesed rändetasud b) Rändlustasud Euroopa Liidus vähenesid	01.07.13 02.07.13
4.	a) Kodurahu häirinud purjutav naine ründas politseinikku b) Joobes kodurahuhäirija ründas politseinikku	01.07.13 02.07.13
5.	a) Mais jaemüügi kasv mõnevõrra kiirenes b) Mais jaemüügi kasv kiirenes	01.07.13 02.07.13
6.	a) Euroala töötus püstitas mais järjekordse rekordi b) Euroala töötus kerkis mais rekordkõrgeks	01.07.13 02.07.13
7.	a) EVR Cargo kaubaveomaht vähenes aastaga pea viiendiku b) EVR Cargo veomaht vähenes pea viiendiku	01.07.13 02.07.13
8.	a) Tallinnas sündis juunis 390 last b) Pealinnas taas positiivne iive	02.07.13 03.07.13
9.	a) Estonian Air koondas kaks juhatuse liiget b) Estonian Air koondab kaks juhatuse liiget	02.07.13 03.07.13
10.	a) Puudu on seitse asekanterlerit ja üks peadirektor b) Tööd saab seitse asekanterlerit ja peadirektor	02.07.13 03.07.13
11.	a) Elering laenab Põhjamaade investeerimispangalt veel 10 miljonit eurot b) Elering laenab 10 miljonit eurot	02.07.13 03.07.13
12.	a) Tööstustoodang kasvas ka mais b) Tööstustoodangu kasv jätkus mais	02.07.13 03.07.13
13.	a) Eesti elanikud on koondunud elama teede ja ranniku lähedale b) Elanikkond on koondunud teede ja ranniku lähedale	03.07.13 04.07.13
14.	a) Elektrirong – uus ja huvitav mäng b) Uus ja huvitav mäng elektrirongis	04.07.13 04.07.13
15.	a) Ilves kuulutas kooliseaduse välja	03.07.13

	b) Ilves kuulutas välja kriitikat põhjustanud kooliseaduse	04.07.13
16.	a) Kinnisvarafirmade Liit: noored kardavad kinnisvara osta	03.07.13
	b) Noored kardavad kinnisvara osta	04.07.13
17.	a) Eestlaste sissetulekute mahajäämus Skandinaaviamaadest kasvab	04.07.13
	b) Sissetulekute mahajäämus Skandinaavia maadest kasvab	04.07.13
18.	a) Nortal oli mullu 4,6 miljoni euroga kahjumis	03.07.13
	b) Nortal oli mullu 4,6 miljoni euros maksueelses kahjumis	04.07.13
19.	a) Euroopa Parlamendi otsus ähvardab tõsta elektri hinda	03.07.13
	b) Heitemaksu tõus teeb elektri kallimaks	04.07.13
20.	a) Mereväekapten Schvede võttis üle kaitseväge peastaabi juhtimise	08.07.13
	b) Igor Schvede võttis üle peastaabi juhtimise	09.07.13
21.	a) Narvas pussitas 82-aastane mees 61-aastast	08.07.13
	b) Eakas mees pussitas Narvas oma väimeest	09.07.13
22.	a) Riigikontroll: majandus- ja kommunikatsiooniministeerium rikub riigieelarve seadust	08.07.13
	b) Riigikontroll: ministeerium rikub seadust	09.07.13
23.	a) Saksamaa president: Rail Baltic on oluline poliitiline projekt	10.07.13
	b) Joachim Gauck toonitas Rail Balticu tähtsust	11.07.13
24.	a) Uus piirivalvejuht: võtame Miiduranna juhtumit õppetunnina	10.07.13
	b) Kruusmaa võtab Miiduranna juhtumit kui õppetundi	11.07.13
25.	a) Viljandimaal uppus traktoriga veevõtukohta vajunud mees	10.07.13
	b) Mees uppus traktoriga veevõtukohta	11.07.13
26.	a) Liiklussurmade hulk peaks vähenema märgatavalt	10.07.13
	b) Liiklussurmade hulk peaks märgatavalt vähenema	11.07.13
27.	a) MKM alandas ootusi ühistranspordi kasutamise osakaalule	10.07.13
	b) MKM alandas ootusi ühistranspordi kasutamisele	11.07.13
28.	a) 15-aastane purjus mopeedijuht üritas politsei eest põgeneda	14.07.13
	b) Purjus nooruk üritas põgeneda	15.07.13
29.	a) Parts: esiteks tuleks kirjutada Haapsalu elektrirongi projekt	13.07.13
	b) Parts kutsub kirjutama Haapsalu elektrirongi projekti	15.07.13
30.	a) Eesti Raudtee kaubamaht vähenes esimesel poolaastal üheksa protsenti	12.07.13
	b) Eesti Raudtee kaubamaht vähenes üheksa protsenti	15.07.13
31.	a) TV3: kinnisvaraturul napib suuri büroopindu	12.07.13
	b) Kinnisvaraturul napib suuri büroopindu	15.07.13
32.	a) Madalapalgalised Hiina arstid kimpus kiusatustega	13.07.13
	b) Hiina arstid kimpus kiusatustega	15.07.13
33.	a) BMW plaanib turule tuua hübriidse krossoveri	13.07.13
	b) BMW toob turule hübriidse krossoveri	15.07.13
34.	a) Rotermann Grupp sai eelmisel aastal kasumit	14.07.13
	b) Rotermann Grupp sai mullu kasumit	15.07.13

35.	a)	Elektrihind tõusis taas üle 100 euro	14.07.13
	b)	Elektri hind tõusis taas üle 100 euro	15.07.13
36.	a)	Põhja prefektuuri juhtimiskeskus ei suutnud reedel vastata 90-le pöördumisele	15.07.13
	b)	Rike häiris prefektuuris numbrile 110 helistamist	16.07.13
37.	a)	TAI jätkab tänasest kõmulise kondoomikampaaniaga	15.07.13
	b)	TAI jätkab katkestatud kondoomikampaaniat	16.07.13
38.	a)	Kullapoe röövis kahtlustatav on kinni peetud	15.07.13
	b)	Kullapoe röövis kahtlustatav läks ise politseisse	16.07.13
39.	a)	Raplamaad läbiv Rail Baltic lõikaks Eestimaa pooleks	15.07.13
	b)	Rail Balticu üks variantidest lõhestaks Raplamaa	16.07.13
40.	a)	Advokaadibüroo: Savisaare honorar hõlmab kuut raamatut	15.07.13
	b)	Advokaat: Savisaare honorar hõlmab kuut raamatut	16.07.13
41.	a)	Tsahkna: prostitutsioon ei peaks olema riiklik majandusharu	15.07.13
	b)	Tsahkna: prostitutsioon ei saa olla riigi tulullikas	16.07.13
42.	a)	Eesti on alkoholisurmade poolest Euroopa Liidus esirinnas	15.07.13
	b)	Eesti on alkoholisurmade poolest esirinnas	16.07.13
43.	a)	SEB Eesti kasum kasvas teises kvartalis 18,7 miljoni euroni	15.07.13
	b)	SEB Eesti kvartalikasum oli 18,7 miljonit eurot	16.07.13
44.	a)	Uvic hakkab Venemaale vorstitooteid eksportima	15.07.13
	b)	Uvic hakkab eksportima Venemaale lihatooteid	16.07.13
45.	a)	Hiina SKT kasv vähenes teises kvartalis 7,5 protsendile	15.07.13
	b)	Hiina SKT kasv vähenes 7,5 protsendile	16.07.13
46.	a)	USA telekomiturul toimub suurost	15.07.13
	b)	USA telekomiturul tehakse suurost	16.07.13
47.	a)	Video: kummaliselt käituv Savisaar parkimisplatsil	17.07.13
	b)	Pealinna liikluskorraldus tekitab segadust linnapeaski	17.07.13
48.	a)	Politsei pidas kinni Virumaal tegutsenud libapolitseinikud	16.07.13
	b)	Politsei pidas kinni Virumaal tegutsenud petturid	17.07.13
49.	a)	Töövõimetusleht muutub järgmisest aastast elektrooniliseks	16.07.13
	b)	Töövõimetusleht muutub elektrooniliseks	17.07.13
50.	a)	Tänavu on uppunud rohkem inimesi kui mullu samal ajal	16.07.13
	b)	Uppunuid on mullusest enam	17.07.13
51.	a)	Eestisse pagenud abielupaar rüüstas BMWsid	17.07.13
	b)	Läti abielupaar rüüstas Tallinnas kümneid BMWsid	17.07.13
52.	a)	ERJK kaalub parteide telereklaami võrdlusbaasi loomist	16.07.13
	b)	ERJK kaalub parteide telereklaami kulude võrdlust	17.07.13
53.	a)	Tööandjad kasutavad kaitsevække minejate teadmatust ära	17.07.13
	b)	Ajateenistusest naasnu kaotas töö	17.07.13
54.	a)	Swedbank Eesti kasum vähenes teises kvartalis 42,2	16.07.13

	miljoni euroni	
	b) Swedbanki kasum vähenes 42,2 miljoni euroni	17.07.13
55.	a) Eesti automüük oli Euroopas esimesel poolaastal suurima kasvuga	16.07.13
	b) Eesti automüük Euroopas suurima kasvuga	17.07.13
56.	a) Kreekas algas üldstreik	16.07.13
	b) Kreeka hakkab koondama	17.07.13
57.	a) Kütusemüüjad tõstsid bensiini ja diiselmüügi hinda	16.07.13
	b) Kütusemüüjad tõstsid hinda	17.07.13
58.	a) Virtsu-Kuivastu praamid hakkasid tihedamini sõitma	17.07.13
	b) Virtsu-Kuivastu praamid sõidavad tihemini	18.07.13
59.	a) Tallinna-Berliini kiirrongitee seab inimesed keeruliste valikute ette	18.07.13
	b) Kiirrongitee seab valikute ette	18.07.13
60.	a) Nordea poolaasta kasum vähenes	17.07.13
	b) Nordea kasum vähenes	18.07.13
61.	a) Eesti kaubandusbilanss endiselt negatiivne	17.07.13
	b) Kaubandusbilanss negatiivne	18.07.13
62.	a) Advokaaditeenuse turu maht ligi 60 miljonit eurot	17.07.13
	b) Advokaaditeenuste maht ligi 60 miljonit eurot	18.07.13
63.	a) Arstide nappus ja patsientide põud sunnib nimistuid liitma	21.07.13
	b) Perearstinimistud kokku	20.07.13
64.	a) Vene lennuk rikkus Eesti õhupiiri	19.07.13
	b) Vene sõjaväelennuk rikkus Eesti õhupiiri	20.07.13
65.	a) Vene saatkonna ees avaldas Navalnõile toetust sadakond inimest	20.07.13
	b) Venemaa saatkonna ees avaldatakse Navalnõile toetust	20.07.13
66.	a) Baltimaadest on ohutuim liiklus Eestis	19.07.13
	b) Baltimaadest on kõige ohutum liiklus Eestis	20.07.13
67.	a) Arvutikelmid petsid kahelt Valgamaa elanikult raha välja	19.07.13
	b) Kelmid petsid Valgamaal raha välja	20.07.13
68.	a) Komisjon: arstid tegid 16-aastase Rapla noormehe päästmiseks kõik	19.07.13
	b) Komisjon: Rapla noormehe päästmiseks tehti kõik	20.07.13
69.	a) Uurimiskomisjon tellis VEB fondi toimingute kohta õigusekspertiisi	19.07.13
	b) VEB toimingute kohta valmib õigusekspertiis	20.07.13
70.	a) Google'i kvartalitulemused jäid analüütikute prognoosidele alla	19.07.13
	b) Google'i kvartalitulemused jäid ootustele alla	20.07.13
71.	a) CIA eksjuht: Huawei uurab Hiina huvides	19.07.13
	b) CIA eksjuht süüdistab Huawei uuramises	20.07.13
72.	a) Loomaaia territoorium võib muutuda suitsuvabaks alaks	20.07.13
	b) Loomaaed kaalub suitsukeeldu	22.07.13
73.	a) Simuna-Vaiatu teelõigu ehitusel katsetatakse põlevkivituhka	21.07.13

	b) Tee-chitusel katsetatakse põlevkivituhka	22.07.13
74.	a) Alaealisele vägivaldse filmi näitamine dekriminaliseeritakse	20.07.13
	b) Vägivallafilmi näitamine pole varsti kuritegu	22.07.13
75.	a) Ekspert: töölepingu reform halvendas tööjõu liikumist	22.07.13
	b) Liikumine tööturul väheneb	22.07.13
76.	a) Estonian Air: loobume alatiseks Boeingist	23.07.13
	b) Estonian Air ütles hüvasti Boeingule	24.07.13
77.	a) Järvamaal tappis mees tüli käigus teise mehe	23.07.13
	b) Järvamaal peeti kinni pussitaja	24.07.13
78.	a) Noarootsi Rooslepa kabelist varastati hinnalisi hõbesemeid	23.07.13
	b) Kabelist varastati hõbeasju	24.07.13
79.	a) Erkki Koort osaleb USA jälgimisprogramme uurivas töörühmas	23.07.13
	b) Koort osaleb USA jälgimist uurivas töörühmas	24.07.13
80.	a) Korruptsioonivastane komisjon arutab Savisaare deklaratsiooni kontrollimist	23.07.13
	b) Komisjon arutab Savisaare deklaratsiooni	24.07.13
81.	a) Sulev Valner: linnadele ja valdadele võiks leida uue ühisnimetuse	23.07.13
	b) Valner: linnadele ja valdadele võiks leida uue nimetuse	24.07.13
82.	a) Martin Arpo asus kaitsepolitsei peadirektori asetäitja ametikohale	23.07.13
	b) Kapo peadirektori asetäitjaks sai Arpo	24.07.13
83.	a) Rongipileti hinnatõus tuleb	24.07.13
	b) Rongipileti hinna tõus tuleb	24.07.13
84.	a) Küsitlus: 18 protsenti töötajaist on nõus ümbrikupalgaga	23.07.13
	b) 18 protsenti töötajaist on nõus ümbrikupalgaga	24.07.13
85.	a) Ametiühingud jätkavad läbirääkimisi poodide lahtiolekuaegade reguleerimiseks	25.07.13
	b) AÜd peavad kõnelusi poodide lahtiolekuaegade üle	26.07.13
86.	a) Talupidajate keskliit valib selle aasta talu	25.07.13
	b) Selgub aasta talu	26.07.13
87.	a) Riigikontroll: uus seadus kärbib parlamendi õigusi eelarve üle otsustamisel	25.07.13
	b) Riigikontroll: parlament kaotab kontrolli eelarve üle	26.07.13
88.	a) Suurettevõtte risk Eestisse investeerida tasus ära	26.07.13
	b) Suurettevõtte risk siia investeerida tasus ära	26.07.13
89.	a) Üle 1,4 miljoni isikukoodi omandanud mees tunnistati süüdi riigi arvutisüsteemide vastastes kuritegudes	26.07.13
	b) Riigi arvutisüsteemide ründaja jäi kohtus süüdi	27.07.13
90.	a) Päästeamet lähetas Malisse demineerimissioonile kaks eksperti	26.07.13
	b) Kaks Eesti demineerijat läks juulis Malisse	27.07.13
91.	a) Politsei tuvastas ajateenijate hulgas mitu uimastitarvitajat	26.07.13

	b)	Ajateenijate seas tuvastati mitu uimastitarvitajat	27.07.13
92.	a)	Sinimägedes toimub traditsiooniline sõjaveteranide kokkutulek	26.07.13
	b)	Sinimägedes toimub sõjaveteranide kokkutulek	27.07.13
93.	a)	Politsei tabas Tartu vanglast jooksu läinud vangid Jõgevamaalt peolt	26.07.13
	b)	Politsei tabas Tartu vanglast põgenenud mehed	27.07.13
94.	a)	Eesti on oodatava eluea pikenisemisele ELis edukaim	26.07.13
	b)	Statistika aastaraamat kirjeldab Eesti elu arvudes	27.07.13
95.	a)	Botaanikaaias saab tutvuda söödavate õitega	26.07.13
	b)	Botaanikaaed tutvustab söödavaid õistaimi	27.07.13
96.	a)	S&P kinnitas Eesti pikaajalise riigireitingu AA- tasemel	26.07.13
	b)	S&P kinnitas Eesti reitingu tasemel AA-	27.07.13
97.	a)	SA VEB nõukogu korraldab VEB Fondi nõuete müügi kordusenampakkumise	26.07.13
	b)	VEB fondi nõuetele tuleb kordusenampakkumine	27.07.13
98.	a)	2012. aastal suurenes äriühingute, vähenes FIEde arv	26.07.13
	b)	Mullu suurenes firmade hulk, vähenes aga FIEde arv	27.07.13
99.	a)	MTA: karmistuvad tollireeglid võivad tuua järjekorrad Vene piiril	26.07.13
	b)	Vene toll karmistab reegleid	27.07.13
100.	a)	Läti president ei näe vajadust euro populariseerimise kampaania järele	26.07.13
	b)	Bērziņš: euro ei vaja kampaaniat	27.07.13
101.	a)	President Ilves kohtub augusti lõpus USA riigipea Barack Obamaga	29.07.13
	b)	Ilves kohtub augusti lõpus Obamaga	30.07.13
102.	a)	Välisministeerium taunib idanaabrite avaldust Sinimägede mälestusürituse kohta	29.07.13
	b)	Välisministeerium: Vene kriitika on pahatahtlik	30.07.13
103.	a)	Tehnika tänav uuendatakse siiski täies mahus	29.07.13
	b)	Tehnika tänav uuendatakse täies ulatuses	30.07.13
104.	a)	Bussi ja marsruuttakso kokkupõrkes sai viga kuus inimest	29.07.13
	b)	Bussi ja väikebussi kokkupõrkes kuus vigastatut	30.07.13
105.	a)	Väätsa Agro sai üle poole miljoni euro kahjumit	30.07.13
	b)	Väätsa Agro kahjum üle poole miljoni euro	30.07.13
106.	a)	Elektriraudtee tunnistab: rongijuht jättis reisijate teavitamise tagaplaanile	30.07.13
	b)	Elektriraudtee: rongijuht ei teavitanud reisijaid piisavalt	31.07.13
107.	a)	Autorite ühing ei välista Õllesummeri kohtusse kaebamist	30.07.13
	b)	Autorite ühing võib kaevata Õllesummeri kohtusse	31.07.13
108.	a)	Helmandi pealinnas langetati Eesti lipp	30.07.13
	b)	Eesti kaitseväelased lahkuvad Helmandi pealinnast	31.07.13
109.	a)	Kohus saatis 193-kilomeetrise tunni kiirusega kihutanud Vene kodaniku arestikambrisse	30.07.13

	b) Kihutanud Vene kodanikule määrati arest	31.07.13
110.	a) Elektrilevi investeeris Põhja-Tallinna alajaama 1,4 miljonit eurot	30.07.13
	b) Elektrilevi sai ehitajalt uuendatud alajaama	31.07.13
111.	a) Mereakadeemia päästab TTÜ kolledžina jätkamine	31.07.13
	b) Mereakadeemia jätkab TTÜ kolledžina	31.07.13
112.	a) Starman tahab hakata sügisest kodu- ja väiketarbijatele elektrit müüma	30.07.13
	b) Starman hakkab müüma elektrit	31.07.13
113.	a) Fits.me vähendas mullu kahjumit 170 995 euronit	30.07.13
	b) Fits.me vähendas oluliselt kahjumit	31.07.13
114.	a) JetCapital alustab Eestis veeldatud maagaasi tarneid	30.07.13
	b) JetCapital alustab Eestis LNG tarneid	31.07.13
115.	a) Keskerakond on Tallinnas ülekaalukalt populaarseim partei	31.07.13
	b) Keskerakond on Tallinnas populaarseim partei	01.08.13
116.	a) Perearstid võiksid EMO-le abikäe ulatada	01.08.13
	b) Ministeerium: perearstid võiksid EMO-le abikäe ulatada	01.08.13
117.	a) Estonian Airi teenindusletis tehtav check-in muutus tänasest tasuliseks	01.08.13
	b) Estonian Airi <i>check-in</i> -laua teenus muutus tasuliseks	01.08.13
118.	a) Väinamere Liinide juht: Hiiumaa liinile on vaja veel ühte suurt ja uut laeva	31.07.13
	b) Väinamere Liinide juht: liini koormus suureneb veelgi	01.08.13
119.	a) Riigikohus võttis nelikmõrvas süüdimõistetute teistmisavalduse menetlusse	31.07.13
	b) Riigikohus võttis arutada süüdi mõistetud mehe avalduse	01.08.13
120.	a) Korporatsioon jagas tudengitele 100 000 euro eest stipendiume	31.07.13
	b) Korporatsioon jagas tudengitele 100 000 eurot	01.08.13
121.	a) Illegaalsed ärimehed müüsid Soomes maha 20 000 liitrit	31.07.13
	b) Eestist pärit alkoholi Eestist pärit alkoholi müüdi Soomes	01.08.13
122.	a) NATO hävitajad sooritavad Eesti kohal madallende	31.07.13
	b) Madallennul NATO hävitajad häirivad inimesi	01.08.13
123.	a) Euro päästmiseks loodud võimas relv võib jääda kasutamata	01.08.13
	b) Draghi võimas relv võib jääda kasutamata	01.08.13
124.	a) Suur samm Rail Balticule lähemale – ühisfirma loomises jõuti kokkuleppele	31.07.13
	b) Rail Balticu ühisfirma loomises saavutati kokkulepe	01.08.13
125.	a) Energiaturg.ee: juulis oli börsihind fikseeritud paketest soodsam	31.07.13
	b) Juulis oli elektri börsihind fikseeritust soodsam	01.08.13
126.	a) Eesti Energia sai teises kvartalis 43 miljonit eurot kasumit	31.07.13
	b) Eesti Energia kvartalikasum oli 43 miljonit	01.08.13
127.	a) Eestis alustab tegevust Leedu kapitali elektrimüüja Energijos tiekimas	31.07.13
	b) Eestis hakkab elektrit müüma Energijos tiekimas	01.08.13

128.	a)	Rootsi majandus ootamatult languses	31.07.13
	b)	Rootsi majandus läks ootamatult langusse	01.08.13
129.	a)	Lastel on Estonias täispikk tööpäev	06.08.13
	b)	Estonia teater on sel nädalal laste päralt	06.08.13
130.	a)	Nukuteatri juurdeehituse arhitektursele ideekonkursile laekus viisteist võistlustööd	05.08.13
	b)	Nukuteatri juurdeehitise konkursile laekus 15 kavandit	06.08.13
131.	a)	Koolijuht Hendrik Agur kandideerib Tallinnas IRLi nimekirjas	05.08.13
	b)	Koolijuht Hendrik Agur kandideerib IRLi nimekirjas	06.08.13
132.	a)	Autode e-müügisüsteem võimaldab jaanuarist kodust lahkumata sõidukit osta-müüa	05.08.13
	b)	Auto ostu saab varsti vormistada e-teeninduses	06.08.13
133.	a)	Kirde kaitseringkonnast sai reservväelane raskelt vigastada	05.08.13
	b)	Reservväelane sai õppekogemusel vigastada	06.08.13
134.	a)	Viimsi vallas Randvere külas uppus merre vanem naine	05.08.13
	b)	Vanem naine uppus merre	06.08.13
135.	a)	Politsei tabas Lõuna-Eestis roolist kaks purjus liinibussijuhti	05.08.13
	b)	Tabati kaks purjus liinibussijuhti	06.08.13
136.	a)	Riik tahab ka lotopileti ostjate isikud tuvastada	06.08.13
	b)	Lotopileti ostjad luubi all	06.08.13
137.	a)	Premia nõuab Rootsilt hävitatud kalamaimude eest 3 miljonit eurot	05.08.13
	b)	Premia nõuab hüvitust hävitatud kalamaimude eest	06.08.13
138.	a)	Kredex käendas tänavu ettevõtete laene 32 miljoni euro ulatuses	05.08.13
	b)	Kredex suurendas käenduste mahtu	06.08.13
139.	a)	Saku Õlletehas avab uue esinduse Tartus	05.08.13
	b)	Saku Õlletehas avas Tartus uue esinduse	06.08.13
140.	a)	KRA: kutsealuste hindamine oli kaitseväge tahtmine	06.08.13
	b)	Kaitseväge on Thomase meetodiga rahul olnud	07.08.13
141.	a)	Ka Stadleri diiselrongid said kasutuselevõtu loa	06.08.13
	b)	Stadleri diiselrongid said kasutuselevõtu loa	07.08.13
142.	a)	Kohus määras alaealisele tapjale 9-aastase vangistuse	06.08.13
	b)	Alaealine tapja saadeti trellide taha	07.08.13
143.	a)	Sideturu reguleerimine läheb täielikult tehnilise järelevalve ameti kätte	06.08.13
	b)	Sideturgu hakkab reguleerima vaid TJA	07.08.13
144.	a)	Uute autode müügis tõusis juulis uueks liidriks Škoda	06.08.13
	b)	Enimmüüdud uueks autoks kerkis juulis Škoda	07.08.13
145.	a)	Suuremate maksuvõlglaste hulka lisandusid Tere ja Sportland Eesti	06.08.13
	b)	Suurte maksuvõlglaste sekka lisandusid Tere ja Sportland	07.08.13
146.	a)	Obama kohtub Rootsis Põhja- ja Baltimaade valitsusjuhtidega	07.08.13

	b) Obama kohtub Põhjamaade ja Baltimaade valitsusjuhtidega	08.08.13
147.	a) Lastele suunatud koolialguse kampaaniates ei tohi reklaamida alkoholi	07.08.13
	b) Koolikampaaniates ei tohi reklaamida alkoholi	08.08.13
148.	a) Paet: piirilepete allkirjastamine ei ole venima jäänud	07.08.13
	b) Paet eitas piirilepete allkirjastamise venimist	08.08.13
149.	a) Savisaar: ennatlik on nimetada plakateid valimiskampaaniaks	07.08.13
	b) Savisaar: plakatid pole veel valimiskampaania	08.08.13
150.	a) Narva karjäärast leiti võimalikud jääajast pärit looma jäänused	07.08.13
	b) Narvast leitud jäänused võivad kuuluda jääaja loomale	08.08.13
151.	a) Purjutamise tõttu Vahipataljoni hilinenud ajateenija sai viis päeva aresti	07.08.13
	b) Hilinenud ajateenija sai viis päeva aresti	08.08.13
152.	a) Millal Eesti teed Soomele kvaliteedilt järele jõuavad?	08.08.13
	b) Millal Eesti teed Soome kvaliteedile järele jõuavad?	08.08.13
153.	a) Taas kapo maja akna lõhkunud mees viidi ravile	07.08.13
	b) Kapo akna lõhkuja viidi ravile	08.08.13
154.	a) Politsei: raskeveokite nõuete rikkumine on sageli marsruuti sisse kirjutatud	07.08.13
	b) Politsei: veokinõuete rikkumine on sisse kirjutatud	08.08.13
155.	a) Robbie Williamsi kontserdi korraldaja saab Tallinnast 90 000 eurot	06.08.13
	b) Tallinn toetab Williamsi kontserti 90 000 euroga	08.08.13
156.	a) Rongi löksu jäänud nõuavad Elektriraudteelt hüvitist	07.08.13
	b) Rongi löksu jäänud nõuavad hüvitist	08.08.13
157.	a) Elisa võitis teise 800 MHz sagedusloa enampakkumise	07.08.13
	b) Litsentsikonkursil saatis edu Elisat	08.08.13
158.	a) Tarbijahinnaindeks tõusis aastaga 3,4 protsenti	07.08.13
	b) THI kerkis enam kui kolm protsenti	08.08.13
159.	a) Riik toetab täiendavalt korterelamute renoveerimist kolme miljoni euroga	07.08.13
	b) Korterelamute renoveerimine sai lisatuge	08.08.13
160.	a) Audit: maanteeametis on riigi raha ebaotstarbekalt kulutatud	08.08.13
	b) Audit: maanteeamet kulutas raha ebaotstarbekalt	09.08.13
161.	a) Politsei ei pea kiirusületamiste kohta enam protokolle tegema	08.08.13
	b) Kiirusületamiste kohta enam protokolle tegema ei pea	09.08.13
162.	a) Raadi lennuväljalt prügi koristamine läheb riigile maksma üle poole miljoni	08.08.13
	b) Prügi koristamine Raadilt maksab üle poole miljoni	09.08.13
163.	a) Valgamaal põles põllul kombain	08.08.13
	b) Jõgeva- ja Valgemaal põlesid põllud	09.08.13
164.	a) Vaatamata seadusele küsitakse üldlevinud praktika järgi vahendustasu	08.08.13

	üürnikult	
	b) Hoolimata seadusest küsitakse üürnikult vahendustasu	09.08.13
165.	a) MKM koostab uue energiamajanduse arengukava aastani 2030	08.08.13
	b) MKM koostab energia arengukava	09.08.13
166.	a) Baltika lõpetas poolaasta napilt kasumis	08.08.13
	b) Baltika lõpetas napilt kasumis	09.08.13
167.	a) Urmas Oru hakkas lisaks Kanal2-le juhtima ka Trio LSL raadiogruppi	14.08.13
	b) Oru võttis üle Trio juhtimise	13.08.13
168.	a) Toompeal vaetakse karusloomade olmet	12.08.13
	b) Toompeal vaetakse Eesti karusloomafarmide tulevikku	13.08.13
169.	a) Siseministerium uurib võimalusi võtta kasutusele mehitamata õhusõidukid	12.08.13
	b) Siseministerium tahab mehitamata lennukeid	13.08.13
170.	a) Politsei lõpetas Tõstamaa koolikiusamise juhtumi menetlemise	12.08.13
	b) Politsei lõpetas Tõstamaa juhtumi menetlemise	13.08.13
171.	a) Pääsküla jaamas süttis uue elektrirongi aku	11.08.13
	b) Pääsküla jaamas süttis rongi aku	13.08.13
172.	a) Turvatöötajad pidasid Tartus kinni joores bussijuhi	12.08.13
	b) Tartus peeti kinni joores bussijuht	13.08.13
173.	a) Elisa avas täna üle-eestilise 4G LTE võrgu	12.08.13
	b) Elisa avas 4G LTE võrgu	13.08.13
174.	a) Töötus vähenes juulis 5,3 protsendile	12.08.13
	b) Töötuid jäi vähemaks	13.08.13
175.	a) Kreeka eelarvepuudujääk vähenes ja SKT langus oli oodatust väiksem	12.08.13
	b) Kreeka SKT kahanes oodatust vähem	13.08.13
176.	a) Eesti Energia on tõstnud üldteenuse marginaali börsipaketi marginaaliga võrreldes kolmekordseks	12.08.13
	b) Suvel tõusis Eesti Energia üldteenuse marginaal	13.08.13
177.	a) Välismaal kihutajaid ootab sügisest kodus trahv	13.08.13
	b) Välismaal kihutajaid ähvardab sügisest kodus trahv	14.08.13
178.	a) Eesti Meedia juhtkond tahab ettevõtte Schibstedilt välja osta	13.08.13
	b) Juhtkond tahab Eesti Meedia Schibstedilt välja osta	14.08.13
179.	a) Rõivas plaanib keelata alaealiste e-sigarettide tarvitamise	13.08.13
	b) Alaealistele keelatakse e-sigaretid	14.08.13
180.	a) Tehnopolis hakatakse kasvatama inimeste tüvirakke	13.08.13
	b) Tehnopol hakkab kasvatama inimese tüvirakke	14.08.13
181.	a) EMT ohverdas vanad kunded neljandale generatsioonile	14.08.13
	b) EMT ohverdas vanad kunded 4G-le	14.08.13
182.	a) Eesti Energia hakkab Turust prügi importima	13.08.13
	b) Eesti Energia hakkab lahe tagant prügi importima	14.08.13

183.	a)	Toiduhinnad on maailmaturul kolmandat kuud languses	13.08.13
	b)	Toiduainete hind langeb	14.08.13
184.	a)	Uuring: kõige aktiivsemalt on eurotoetusi makstud Eestile ja Leedule	13.08.13
	b)	Enim eurotoetusi on makstud Eestile ja Leedule	14.08.13
185.	a)	Schibsted kinnitas läbirääkimisi Eesti Meedia müügiks	14.08.13
	b)	Schibsted kinnitas läbirääkimisi Eesti Meedia müügi asjus	15.08.13
186.	a)	Tartu noormehest sai maailmas neljas arvutimängudega enim teeninud inimene	14.08.13
	b)	Tartlane on arvutimängu võidutulult maailma neljas	15.08.13
187.	a)	Lastekaitsjad: e-sigaret tuleb kiiresti võrdsustada tavalise sigaretiga	14.08.13
	b)	Lastekaitsjad võrdsustaks e-sigareti tavasigaretiga	15.08.13
188.	a)	EMT: 4G võrgu ehitus ei muutnud levikvaliteeti 2G- ja 3G-võrgus	14.08.13
	b)	EMT: 4G võrgu ehitus ei muutnud levikvaliteeti	15.08.13
189.	a)	Raamatuid müünud eestlane sattus USAs trellide taha	14.08.13
	b)	USA politsei vahistas eestlasest raamatumüüja	15.08.13
190.	a)	Sotsiaaldemokraadid avalikustasid kohalike valimiste loosungi	14.08.13
	b)	Sotsid rõhutavad valimisloosungiga muutuste võimalikkust	15.08.13
191.	a)	Metsa eksinud inimese leidmiseks kulub keskmiselt 10 tundi	14.08.13
	b)	Metsa eksinu leitakse keskmiselt 10 tunniga	15.08.13
192.	a)	Kilgi Weroli korrastamine osutus kallimaks, kui arvati	15.08.13
	b)	Weroli korrastamine osutus kallimaks, kui arvati	15.08.13
193.	a)	Aastaga on Eestis noorte töötute arv vähenenud kolmandiku võrra	14.08.13
	b)	Noorte töötute arv kolmandiku võrra väiksem	15.08.13
194.	a)	Põhjamaade elektribörsi hinnad juulis tõusid, Soomes ja Baltimaades langesid	14.08.13
	b)	Elektribörsi hinnad Soomes ja Baltimaades langesid juulis	15.08.13
195.	a)	Moodsa rakuravi jaoks Eestis raha ei jätku	22.08.13
	b)	Rakuravi oleks Eestis võimalik, ent raha ei jätku	22.08.13
196.	a)	Riigieksamite statistika avaldatakse septembri esimeses pooles	21.08.13
	b)	Riigieksamite statistika avaldatakse septembris	22.08.13
197.	a)	MTA avastas seni suurima koguse narkootikumi toorainet	21.08.13
	b)	MTA avastas hiigelkoguse narkotoorainet	22.08.13
198.	a)	Ragn-Sells ründab Eesti Energiat	22.08.13
	b)	Ragn-Sells ründab riiklikku energiafirmat	22.08.13
199.	a)	Ilves osales ABB uue tehnoloogialinnaku avamisel	21.08.13
	b)	ABB avas Jüris tehnoloogialinnaku	22.08.13
200.	a)	Uuring: Eesti ettevõtted ei ole väljastpoolt tuleva omakapitali kaasamiseks valmis	21.08.13
	b)	Ettevõtted ei ole valmis väliseks omakapitaliks	22.08.13
201.	a)	Lairibaprojekt EstWin kandideerib rahvusvahelisele IKT auhinnale	21.08.13

	b) EstWin kandideerib rahvusvahelisele auhinnale	22.08.13
202.	a) Töötukassa kinnitas 2,3 miljoni eurose lisaeelarve	21.08.13
	b) Töötukassa kinnitas lisaeelarve	22.08.13
203.	a) Väinamere Liinid jätab Kuivastu-Virtsu liinile kaks suurt parvlaeva	28.08.13
	b) Kuivastu-Virtsu liinil kaks praami	29.08.13
204.	a) Savisaar sai Vene patriarhilt õigeusu kiriku ordeni	28.08.13
	b) Savisaar sai Vene patriarhilt orderi	29.08.13
205.	a) Seadusemuudatus toob karistuse inimloote tervise kahjustamise eest	28.08.13
	b) Inimloote kahjustamist hakatakse karistama	29.08.13
206.	a) Liikluskaristused vähenevad tuhandetes	29.08.13
	b) Sama liiklusrikkumise eest saab erineva trahvi	29.08.13
207.	a) Ringkonnakohus jättis Savisaare ja Kofkini kohtuasjas õiguse prokuratuurile	29.08.13
	b) Savisaar ja Kofkin said mitterahuldava otsuse	30.08.13
208.	a) Maanteeamet: Tallinna-Tartu maanteed arendame etappide kaupa	29.08.13
	b) Tallinna-Tartu maanteed arendatakse etappide kaupa	30.08.13
209.	a) Estonian Vodka geograafilise tähise taotlus jäi rahuldamata	29.08.13
	b) Estonian Vodka taotlus rahuldamata	30.08.13
210.	a) Esimesed pildid: sellised näevad välja Tallinna uued trammid	29.08.13
	b) Uued trammid Hispaaniast	30.08.13
211.	a) Uus Skype Eesti juht lubab, et ettevõtte jääb Eestisse püsima	30.08.13
	b) Andrus Järg lubab, et Skype jääb Eestisse püsima	30.08.13
212.	a) Õnne juubilarile: 10 aastat Skype'i	29.08.13
	b) Skype ei ole kasutanud kogu oma potentsiaali	30.08.13
213.	a) Eelmise aasta eest deklareeriti tulu ligi 5,7 miljardit eurot	29.08.13
	b) Eelmise aasta eest deklareeriti ligi 5,7 miljardit tulu	30.08.13
214.	a) Toiduainetööstuse müük mullu kasvas	29.08.13
	b) Toiduainetööstuse eksport kasvas mullu 11 protsenti	30.08.13
215.	a) Turismiministeerium: Egiptuse turismikuurordid on turvalised	29.08.13
	b) Egiptus: meie kuurordid on turvalised	30.08.13
216.	a) Eesti suurendab osalust Mali operatsioonis	30.08.13
	b) Eesti suurendab osalust Mali missioonil	31.08.13
217.	a) Seenid niipea loota ei ole	30.08.13
	b) Seeneaeeg saabub alles septembri lõpus	31.08.13
218.	a) Savisaar ja Kofkin lähevad prokuratuuri vastu riigikohtusse	30.08.13
	b) Savisaar ja Kofkin pöörduvad riigikohtusse	31.08.13
219.	a) Loovisikud hakkavad riigilt suuremat toetust saama	30.08.13
	b) Riik suurendab toetust loovisikutele	31.08.13
220.	a) Tallinna noormees püüdis kinni trollis tegutsenud taskuvarga	30.08.13
	b) Noormees tabas trollis taskuvarga	31.08.13

221.	a)	Megaministeeriumi kolijate hooned vajavad 10 miljonit eurot remondiraha	30.08.13
	b)	Ministeeriumihooneil vaja 10 miljonit	31.08.13
222.	a)	Energiaturg.ee: börsihind oli augustis kaks protsenti soodsam	30.08.13
	b)	energiaturg.ee: börsihind oli augustis kaks protsenti soodsam	31.08.13

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Heleene Aas
(sünnikuupäev: 11.02.1988)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Paber- ja võrguväljaande samasisuliste uudiste põhipealkirjade võrdlus ajalehe Postimees näitel”,

mille juhendaja on Katrin Kern

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 22.05.2014